

NAJvyšší KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Číslo poverenia: 355/01
Zo dňa: 28.02.2013

Počet výtlačkov: 2
Výtlačok číslo:
Počet strán: 34
Počet príloh: 2

PROTOKOL

**o výsledku kontroly
financovania vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na vybraných
vysokých školách a univerzitách**

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

júl 2013

**Protokol
o výsledku kontroly**

Podľa poverenia predsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR č. 355/01 z 28.02.2013 vykonali:

Ing. Jaroslav Hirjak – vedúci kontrolnej skupiny
Ing. Tomáš Honza – člen kontrolnej skupiny

kontrolnú akciu: Kontrola financovania vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na vybraných vysokých školách a univerzitách, ktorej účelom, na úrovni Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ SR“), bolo:

- preveriť a zhodnotiť systém financovania, riadenia a kontroly vedecko-výskumnej (ďalej len „VV“) činnosti zo všetkých zahraničných zdrojov za roky 2009 – 2012,
- porovnať úroveň využitia zahraničných zdrojov na vedecko-výskumnú činnosť podľa jednotlivých skupín vedných odborov, ako aj určiť príklady „najlepšej praxe“,
- vyhodnotiť vzájomnú komunikáciu a spoluprácu MŠVVaŠ SR s vysokými školami a univerzitami v tejto oblasti,
- v rámci kontroly výkonnosti, zmerať a hodnotiť najmä výsledky týkajúce sa účinnosti vynaložených zahraničných zdrojov.

Kontrola bola vykonaná v čase od 25.03.2013 do 16.07.2013 na

Ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,
Stromová 1, 813 30 Bratislava, IČO 00164381.

za kontrolované obdobie rokov 2009 – 2012 a príslušné činnosti súvisiace ku dňu ukončenia kontroly.

Celkový predmet kontroly je rozdelený do 4 cieľov¹. Na úrovni MŠVVaŠ SR je predmet kontroly rozdelený do nasledujúcich 2 cieľov, v rámci ktorých sú stanovené kľúčové otázky nižšej úrovne:

Cieľ 1: Preveriť systém financovania, riadenia a kontroly vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na úrovni MŠVVaŠ SR

Cieľ 4: Zhodnotiť účinnosť vynaložených zahraničných zdrojov

V rámci kontrolnej akcie „Kontrola financovania vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na vybraných vysokých školách a univerzitách“ NKÚ SR paralelne vykonal kontrolu na 19 vybraných fakultách verejných vysokých škôl v SR (ďalej len „vybraných fakultách“). Výsledky týchto kontrol, v nadväznosti na predmet zamerania na MŠVVaŠ SR, sú premietnuté do tohto protokolu o výsledku kontroly. Zoznam

¹ Na úrovni 19 vybraných fakúlt verejných vysokých škôl NKÚ SR preveril cieľ 2 (Preveriť systém riadenia a kontroly vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov na vybraných VŠ a univerzitách) a cieľ 3 (Preveriť dodržiavanie podmienok zmlúv (o poskytnutí grantu) a zhodnotiť ich efektívnosť a účinnosť).

skontrolovaných 19 vybraných fakúlt je uvedený v prílohe č. 2 tohto protokolu. Výstupom kontrol NKÚ SR na vybraných fakultách bolo o. i. 28 vyplnených a vyhodnotených dotazníkov² zameraných na zmapovanie názorov a návrhov na zlepšenie systému vedecko-výskumnej činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách a predstavujú súčasť návrhov uvedených v tomto protokole.

² Dotazníky vyplnilo 6 prorektorov, 6 dekanov, 12 prodekanov a 4 riešitelia.

Zhrnutie

Výška výdavkov na výskum a vývoj v SR v roku 2012 dosiahla najvyššiu úroveň v rámci sledovaného obdobia rokov 2009 - 2012, a to v absolútnom i relatívnom vyjadrení, t. j. ako podiel z hrubého domáceho produktu v bežných cenách (ďalej len „HDP b. c.“). Najvýznamnejší vplyv na nárast výdavkov na výskum a vývoj malo financovanie zo štrukturálnych fondov, najmä prostredníctvom Operačného programu Výskum a vývoj. Práve od roku 2009 sa začalo vyplácanie prvých finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov na schválené projekty. V roku 2012 predstavovali celkové výdavky na výskum a vývoj v SR 585 225 tis. EUR, teda o 116 786 tis. EUR viac ako v roku 2011, čo je nárast o 24,93% a predstavujú 0,82% HDP b. c. oproti 0,68% HDP v b. c. v roku 2011 (podľa predbežných údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky).

Zahraničné zdroje ponúkajú verejným vysokým školám širokú škálu možností financovania vedecko-výskumnej činnosti. Sektor verejných vysokých škôl, po Slovenskej akadémii vied, je druhým najväčším príjemcom pomoci zo 7. RP. Kontrolou NKÚ SR na 19 vybraných fakultách verejných vysokých škôl bolo zistené, že 6. a 7. Rámcový program financovaný z rozpočtu EÚ bol najviac využívaný (58,18% z celkového počtu 110 projektov VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov).

Na základe vypracovanej metodiky Ministerstva financií SR pre výpočet koeficientu návratnosti, Slovenská republika povinne prispela do účasti v 7. Rámcovom programe sumou 40,27 mil. EUR. Na základe aktivity slovenských subjektov bolo získaných na VV činnosť 7,27 mil. EUR, čo predstavuje návratnosť 18%. Pri koeficiente návratnosti 0,18 za rok 2011, SR z 1 eura, ktorým prispela na financovanie politiky, dokázala získať SR späť iba 18 centov.

V rokoch 2007 až 2013 sa všetky slovenské subjekty celkovo zúčastnili v 319 úspešných projektoch 7. Rámcového programu, pričom výška príspevku Európskej komisie pre slovenských účastníkov dosiahla 59 241 036 EUR³. Z hľadiska úspešnosti v získavaní projektov patrí Slovenskej republike 16. miesto (17,77%), hneď za Českou republikou (18,96%) a Maďarskom (18,90%). Priemer EÚ12 predstavuje 16,82% a priemer EÚ15 predstavuje 20,01%.

Predmetom kontroly na MŠVVaŠ SR bolo preveriť systém financovania, riadenia a kontroly vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov a zhodnotiť účinnosť vynaložených zahraničných zdrojov.

Na základe kontroly na MŠVVaŠ SR a informácií získaných na 19 vybraných verejných vysokých školách NKÚ SR stanovil závery ku každej kontrolovanej oblasti. K záverom NKÚ SR sformuloval 13 odporúčaní v nasledujúcich oblastiach:

- potreby vzniku špecializovaného útvaru s agendou vedecko-výskumnej činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov a zavedenia príslušných vnútorných písomných postupov,
- vyhodnocovania prínosov aj z iných zahraničných zdrojov ako je 7. Rámcový program,

³ Zdroj: databáza Európskej komisie E-CORDA

- stanovenia ukazovateľa získavania zahraničných zdrojov, ktorým by sa určili ciele a ktorým by sa ciele vyhodnocovali,
- prehodnotenia systému stanovenia výkonových parametrov,
- vyhodnocovania účinnosti použitia zahraničných zdrojov a spolupôsobenia účinnosti projektov financovaných zo zahraničných zdrojov, štrukturálnych fondov a štátnych grantov,
- projektovej podpory,
- finančnej podpory vo fáze prípravy a realizácie projektov a aplikácie výsledkov výskumu do praxe.

Počas výkonu kontroly bolo zistené:

1. Opis kontrolovaného subjektu a predmetu kontroly

MŠVVaŠ SR je rozpočtovou organizáciou, ktorá je príjmami a výdavkami napojená na štátny rozpočet. Podľa § 17 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov je MŠVVaŠ SR ústredným orgánom štátnej správy pre základné školy, stredné školy, vysoké školy, školské zariadenia, celoživotné vzdelávanie, vedu a techniku a pre štátnu starostlivosť o mládež a šport. Je právnickou osobou, ktorá vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene, nadobúda práva, zaväzuje sa a má právnu zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov.

Organizačným útvarom MŠVVaŠ SR je sekcia, odbor, oddelenie, kancelária alebo sekretariát, stredisko alebo inštitút a osobný úrad. Organizačná schéma MŠVVaŠ SR tvorí prílohu č. 1 tohto protokolu.

V zmysle čl. 11 Organizačného poriadku, vnútornými aktmi riadenia MŠVVaŠ SR sú nasledujúce normy:

- a) štatút ministerstva,
- b) organizačný poriadok ministerstva,
- c) príkazy ministra,
- d) intimáty,
- e) smernice,
- f) pokyny ministra,
- g) rozhodnutia vedúceho služobného úradu,
- h) služobné predpisy,
- i) metodické usmernenia.

Definícia zahraničných zdrojov

Pre potreby tejto kontroly boli brané do úvahy iba vedecko-výskumné granty zo zahraničia napriek tomu, že existuje ešte niekoľko rôznych typov zdrojov zo zahraničia (edukačné granty, umelecké granty, mobilitné granty, atď.).

Pravidlá pre zaraďovanie projektov medzi vedecko-výskumné granty zo zahraničia sme stanovili na základe definovania MŠVVaŠ SR, ak boli splnené nasledujúce podmienky:

- 1) pridelenie grantu schválila a poskytla priamo na účet verejnej vysokej školy zahraničná vedecká agentúra, Európska komisia⁴ alebo zahraničný koordinátor projektu riešeného v rámci rámcového programu EÚ (ďalej len „RP“) alebo iná zahraničná inštitúcia,
- 2) grant je poskytnutý priamo zo zahraničných zdrojov,
- 3) ide o grant na vedecko-výskumný projekt,
- 4) pridelenie grantu obsahuje v sebe súťažný prvok,
- 5) grant bol pridelený na základe zmluvy alebo obdobného dokumentu,
- 6) finančné prostriedky zo zahraničia boli vysokej škole poskytnuté na jej účet.

⁴ V uvedenom prípade sa myslí priamy grant poskytnutý priamo Európskou komisiou na účet prijímateľa (napríklad komunitárne programy), nejde o finančné prostriedky štrukturálnych fondov, ktoré sú systémom finančného riadenia distribuované cez štátny rozpočet certifikačným orgánom (Ministerstvo financií SR) a riadiacimi orgánmi, ktoré sídlia na ministerstvách.

Druh podpory, ktoré využívajú verejné vysoké školy v SR na financovanie vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov

V období rokov 2009-2012, 19 vybraných fakúlt v SR využívalo na financovanie vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov v prevažnej miere podpory zo 6. RP a 7. RP (4,23 mil. EUR), kde poskytovateľom pomoci bola Európska komisia, spoločnosti Delcam Plc. (3,96 mil. EUR) a združenia Clementia Verein (0,23 mil. EUR). Celkový objem získaných finančných zdrojov zo zahraničia na VV činnosť v rokoch 2009 – 2012 na 19 vybraných fakultách bol 9,38 mil. EUR.

2. Financovanie a riadenie vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov

2.1. Organizácia a riadenie vedecko-výskumnej činnosti zo zahraničných zdrojov

Na MŠVVaŠ nie je vytvorený špecializovaný útvar, ktorý by zastrešoval všetky oblasti riadenia a financovania VV činnosti na verejných vysokých školách zo zahraničných zdrojov. Na základe Organizačného poriadku MŠVVaŠ SR zo dňa 01.07.2010 v znení Príkazu ministra č. 33/2013 zo dňa 15.05.2013 sú na MŠVVaŠ SR viaceré útvary, ktoré majú prierezovo v zodpovednosti niektorú z činností, ktoré sa týkajú VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách. Tieto útvary sú organizačne členené a v zmysle predmetu našej kontroly plnia nasledujúce funkcie:

1) Sekcia vysokých škôl

- zabezpečuje oblasť vedy a techniky na vysokých školách
- člení sa na:
 - a) sekretariát,
 - b) odbor vysokoškolského vzdelávania,
 - c) odbor vedy a techniky na vysokých školách,
 - d) stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní.

Generálny riaditeľ sekcie vysokých škôl

- predkladá ministrovi návrhy na úpravu metodiky na určovanie dotácií zo štátneho rozpočtu (v spolupráci so sekciou financovania a rozpočtu),
- predkladá ministrovi návrhy na rozdelenie podpory ministerstva neplánovaným mimoriadnym vedeckým aktivitám vysokých škôl (rezerva).

Odbor vysokoškolského vzdelávania

- vypracúva metodiku na určovanie dotácií zo štátneho rozpočtu vysokým školám a zabezpečuje prípravu podkladov na rozpis dotácií (v spolupráci so sekciou financovania a rozpočtu).

Odbor vedy a techniky na vysokých školách

- zabezpečuje činnosti v oblasti vedy a techniky na vysokých školách,
- zabezpečuje podporu projektov verejných vysokých škôl v oblasti základného výskumu a projektov výskumu a vývoja v oblasti školstva a tvorivého umenia v stanovených tematických oblastiach,
- spravuje a aktualizuje databázy projektov základného výskumu a projektov výskumu a vývoja v oblasti školstva a tvorivého umenia,

- riaditeľ odboru tiež koordinuje činnosť vysokých škôl v oblasti vedy a techniky v rozsahu určenom generálnym riaditeľom sekcie.

2) Sekcia vedy a techniky

- zabezpečuje medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu vrátane programov EÚ pre výskum, technický rozvoj a demonštrácie, účasť SR v medzinárodných výskumných centrách a iniciatívach EÚ,
- sekcia sa člení na:
 - a) sekretariát,
 - b) odbor štátnej a európskej politiky vo vede a technike,
 - c) odbor medzinárodnej spolupráce vo výskume a vývoji,
 - d) odbor implementácie štátnej podpory výskumu a vývoja.

Generálny riaditeľ sekcie vedy a techniky

- predkladá ministrovi návrh národného programu rozvoja vedy a techniky vrátane jeho zmien a pravidelných hodnotení jeho plnenia,
- predkladá ministrovi rozhodnutí o pridelení stimulov pre výskum a vývoj,
- návrh výročnej správy o stave výskumu a vývoja v SR a jeho porovnanie so zahraničím.

Odbor štátnej a európskej politiky vo vede a technike

- vykonáva činnosti súvisiace s definovaním priorít a spôsobu využitia finančných prostriedkov pre oblasť vedy a techniky získaných zo zahraničia (napr. finančný nástroj Európskeho hospodárskeho priestoru, finančný nástroj Nórskeho kráľovstva, finančné prostriedky medzinárodných finančných inštitúcií – Európska investičná banka, Svetová banka a pod.),
- navrhuje systémové opatrenia na pre účasť SR v Rámcových programoch Európskeho spoločenstva pre výskum, technický rozvoj a demonštrácie a v európskych programoch pre výskum a vývoj,
- riaditeľ odboru tiež v rámci vytvárania podmienok pre účasť Slovenska v Rámcových programoch Európskeho spoločenstva pre výskum, technický rozvoj a demonštrácie a v európskych programoch pre výskum a vývoj metodicky komunikuje s Agentúrou na podporu výskumu a vývoja (ďalej len „APVV“).

Odbor medzinárodnej spolupráce vo výskume a vývoji

- koordinuje a plní záväzky vyplývajúce z prijatých medzinárodných dohôd a členstva SR v medzinárodných organizáciách, združeniach a inštitúciách,
- metodicky usmerňuje, koordinuje a komunikuje so zástupcami SR v orgánoch dvojstranných a mnohostranných zmlúv o medzinárodnej vedecko-technickej spolupráci, medzinárodných programov v oblasti výskumu a vývoja a medzinárodných centrách výskumu a vývoja.

Odbor implementácie štátnej podpory výskumu a vývoja

- vypracúva návrhy štátnych programov výskumu a vývoja a návrhov štátnych programov rozvoja infraštruktúry výskumu a vývoja na realizáciu priorít štátnej vednej a technickej politiky,
- organizuje implementáciu systému hodnotenia kvality výstupov úloh a projektov výskumu a vývoja financovaných z prostriedkov verejných financií – vrátane finančných nástrojov EÚ,

- vykonáva štatistické zisťovanie doplnkových ukazovateľov vedy a techniky v Slovenskej republike a ich spracovávanie pre zverejnenie a pre vypracúvanie komplexných analýz stavu vedy a techniky v SR, štatistické monitorovania projektov výskumu a vývoja podporených v rámci finančných zdrojov EÚ.

Z dôvodu nejednoznačného definovania úloh a zodpovedností Sekcie vysokých škôl a Sekcie vedy a techniky v Organizačnom poriadku, nie je možné zhodnotiť počet pracovníkov, ktorí sa zaoberajú agendou VV činnosti financovanej zo zahraničia na verejných vysokých školách.

Zo vzdelávacích plánov MŠVVaŠ SR na roky 2009 – 2012 vyplýva, že pracovníkom je poskytnutá možnosť ďalšieho vzdelávania najmä v jazykových oblastiach, ako aj v oblastiach projektového riadenia, tvorby projektov zameraných na štrukturálne fondy EÚ (ďalej len „ŠF EÚ“), zmien a úprav v legislatíve týkajúcich sa ŠF EÚ, zmien a aktualizácií systému riadenia ŠF EÚ, manažmentu konfliktov na projekte a iných.

V oblasti VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov nie sú na MŠVVaŠ SR zavedené vnútorné písomné postupy (manuály, postupy, audit trail ap.), ktoré by túto oblasť upravovali. Získavanie a spracovanie údajov zbieraných za účelom rozpisu dotácií pre verejné vysoké školy sa riadi Metodikou rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na príslušný rok.

NKÚ SR považuje existenciu špecializovaného organizačného útvaru ako aj zavedenie vnútorných písomných postupov pre oblasť financovania VV činnosti zo zahraničných zdrojov za významnú, keďže verejné vysoké školy sú v SR, po Slovenskej akadémii vied (ďalej len „SAV“), druhým⁵ najväčším príjemcom pomoci zo 7. RP. Zároveň, verejné vysoké školy disponujú vysokým potenciálom na zvýšenie využívania finančných prostriedkov na podporu svojej VV činnosti zo zahraničných zdrojov.

Záver: Na MŠVVaŠ nie je vytvorený špecializovaný útvar, ktorý zastrešuje oblasť financovania VV činnosti na verejných vysokých školách zo zahraničných zdrojov. Agendou sa z časti zaoberajú príslušné odbory Sekcie vysokých škôl a Sekcie vedy a techniky. Z tohto dôvodu nie je možné komplexne zhodnotiť primeranosť počtu pracovníkov, ktorí sa zaoberajú agendou riadenia a financovania VV činnosti na verejných vysokých školách zo zahraničných zdrojov. Pre oblasť VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách nie sú na MŠVVaŠ SR zavedené vnútorné písomné postupy stanovujúce pracovné procesy pri riadení a financovaní, získavaní, overovaní, spracovávaní a vyhodnocovaní údajov o VV činnosti na verejných vysokých školách financovanej zo zahraničných zdrojov.

Odporúčanie: Z dôvodu zapojenia viacerých organizačných jednotiek, NKÚ SR odporúča explicitne uviesť v Organizačnom poriadku MŠVVaŠ SR zodpovednosti a príslušnosť agendy VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách a zaviesť vnútorné písomné postupy v oblasti riadenia a financovania, získavania, overovania, spracovávania a vyhodnocovania údajov o VV činnosti na verejných vysokých školách financovanej zo zahraničných zdrojov.

⁵ Analýza účasti SR v 7. RP pre výskum, technologický vývoj a demonštračné aktivity a v programe EURATOM (Slovenská organizácia pre výskumné a vývojové aktivity)

2.2. Vyhodnocovanie prínosov

MŠVVaŠ SR vyhodnotilo finančné prínosy VV činnosti zo zahraničných zdrojov v „Správe o stave výskumu a vývoja v SR za roky 2006-2010 s vyhodnotením úspešnosti a efektívnosti grantových schém na podporu výskumu a vývoja financovaných z verejných zdrojov v roku 2011“ (ďalej len „Správa o stave VV“). V časti II.3 Správy o stave VV sú uvedené základné informácie o objeme získaných finančných prostriedkov a účasti všetkých slovenských organizácií na 7. RP vo všetkých oblastiach financovania. V časti II.4 Správy o stave VV je opísaná účasť SR v medzinárodnej a európskej spolupráci vo vede a technike vrátane uvedených členských poplatkov SR za rok 2011 a financovania VV činnosti zo štátneho rozpočtu.

K 17.05.2013 MŠVVaŠ SR a Ministerstvo hospodárstva SR v spolupráci s ďalšími partnermi z akademického a podnikateľského sektora pripravili nultú verziu „Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky“, ktorej podkladom je „Analýza podpory výskumu a vývoja v akademickom a podnikateľskom sektore v rokoch 2007-2012 z Operačného programu Výskum a vývoj“ (ďalej len „Analýza podpory“). Analýza podpory v časti 3.2 podrobne popisuje zapojenie organizácií do tematickej oblasti Výskumné infraštruktúry v rámci 7. RP. V tejto časti je kritizované slabé zapojenia najmä univerzitného sektora do 7. RP. Z geografického hľadiska účasti slovenských organizácií dominuje Bratislavský kraj a z hľadiska priority výskumu a vývoja prevažujú priemyselné technológie. Súčasťou Analýzy podpory je v časti 3.3 zapojenie verejných vysokých škôl do ostatných veľkých výskumných infraštruktúr.

V rámci zámeru moderného a efektívneho systému podpory výskumu a vývoja, Národný program rozvoja vedy a techniky vyhodnotil plnenie cieľa 06K/6 zvyšovať podiel mimorozpočtových zdrojov na vedu a techniku pri ukazovateli výdavky na výskum a vývoj pre všetky sektory hospodárstva zo zahraničných zdrojov podľa rokov nasledovne:

- rok 2009 – plán: 0,056% z HDP, skutočnosť: 0,06% z HDP
- rok 2010 – plán: 0,064% z HDP, skutočnosť: 0,09% z HDP
- rok 2011 – plán: 0,072% z HDP, skutočnosť: 0,09% z HDP

Vyššie uvedené plánované výdavky na výskum a vývoj boli stanovené ako odhad trendov nárastu intenzity výdavkov na vedu a techniku zo zahraničných zdrojov v Dlhodobom zámere štátnej vednej a technickej politiky do roku 2015 schválenom uznesením vlády SR č. 766/2007.

MŠVVaŠ SR taktiež vyhodnocuje finančný prínos projektov VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov vo svojej Výročnej správe o stave vysokého školstva za príslušný rok.

Záver: MŠVVaŠ SR vo viacerých strategických materiáloch vyhodnocuje prínosy VV činnosti. V oblasti zahraničných zdrojov sa tieto prínosy vyhodnocujú iba s ohľadom na 7. RP. Napriek tomu, že 7. RP je významným zahraničným finančným nástrojom, je potrebné vyhodnocovať aj prínosy z iných zahraničných zdrojov, ktoré predstavujú dôležitú časť financovania VV činnosti verejných vysokých škôl.

V zmysle Dlhodobého zámeru vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl do roku 2014 je jedným zo zámerov MŠVVaŠ SR „zvyšovať podiel výnosov vysokých škôl, získaných v rámci riešenia výskumných projektov k výnosom z dotácií na poskytovanie akreditovaných študijných programov“.

Na MŠVVaŠ SR nie je zavedený nástroj, ktorým by sa stanovené ciele sledovali a vyhodnocovali. Pre zvyšovanie financovania VV činnosti z mimorozpočtových zdrojov, NKÚ SR považuje takýto nástroj za dôležitý.

Národný program rozvoja vedy a techniky vyhodnotil plnenie cieľu 06K/6 zvyšovať podiel mimorozpočtových zdrojov na vedu a techniku pri ukazovateli výdavky na výskum a vývoj zo zahraničných zdrojov. Tento ukazovateľ sa vzťahuje plošne na všetky sektory hospodárstva. Pre sektor verejných vysokých škôl ako druhého najväčšieho príjemcu pomoci zo zahraničných zdrojov sa nesleduje takýto ukazovateľ, t.j. nie je stanovený plán a vyhodnotenie skutočnosti.

Odporúčania: Vyhodnocovať prínosy aj z iných zahraničných zdrojov ako je 7. RP. Zaviesť systém, resp. indikátor, ktorým by sa sledoval ukazovateľ úspešnosti verejných vysokých škôl pri získavaní zahraničných zdrojov, ktorým by sa stanovili ciele a ktorým by sa aj stanovené ciele vyhodnocovali.

Motivačný systém

Úspešnosť verejných vysokých škôl v oblasti získavania finančných prostriedkov na VV činnosť zo zahraničných zdrojov má priamy vplyv na stanovenie výšky dotácie poskytnutej zo štátneho rozpočtu každej verejnej vysokej škole. Pravidlá pre spôsob určenia výšky dotácie a stanovenie váh a kritérií každej položky sú uvedené vo verejne dostupnom dokumente MŠVVaŠ SR – v Metodike rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na príslušný rok.

Celkový objem finančných prostriedkov poskytnutých verejným vysokým školám je rozpočtovaný v rámci programu 077 (Vysokoškolské vzdelávanie a veda, sociálna podpora študentov vysokých škôl) a pozostáva z nasledujúcich podprogramov:

- 077 11 - Poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a zabezpečenie prevádzky vysokých škôl,
- 077 12 - Vysokoškolská veda a technika,
- 077 13 - Rozvoj vysokého školstva,
- 077 15 – Sociálna podpora študentov vysokých škôl.

Na rok 2013 sú pre vysoké školy vyčlenené dotácie v objeme 443 424 063 EUR, z toho bežné výdavky vo výške 433 424 063 EUR a kapitálové výdavky vo výške 10 000 000 EUR. Na podprogram 077 12 Vysokoškolská veda a technika sú vyčlenené dotácie vo výške 144 626 231 EUR, z toho bežné výdavky 142 626 231 EUR a kapitálové výdavky 2 000 000 EUR). Úspešnosť verejných vysokých škôl v rámci získaných zahraničných grantov v rokoch 2010 a 2011 je jedným zo šiestich výkonových parametrov pre výpočet výšky dotácie pre prvok 077 12 01 - Prevádzka a rozvoj infraštruktúry pre výskum a vývoj rozpočtovaný v celkovej výške 132 831 569 EUR.

V zmysle Metodiky rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na rok 2013, podiel vysokej školy na objeme finančných prostriedkov získaných v rokoch 2010 a 2011 na výskumné granty zo zahraničia má váhu 0,10. V porovnaní s predošlými rokmi došlo k poklesu váhy tohto výkonového parametra, ako aj k zvýšeniu počtu váh.

Verejné vysoké školy v SR deklarovali získané VV granty zo zahraničia za roky 2010 a 2011 v celkovej výške 12 400 720 EUR. V zmysle uvedenej metodiky, MŠVVaŠ SR určilo dotáciu

pre všetky verejné vysoké školy vo výške 10 595 445 EUR, tzn. za každé získané euro z projektu VV činnosti financovaného zo zahraničného zdroja v rokoch 2010 a 2011 bolo určených 0,85 EUR vo forme dotácie.

Pri úspešnosti získania VV grantov zo zahraničia boli v hodnotovom vyjadrení vykazované značné rozdiely medzi všetkými 20 verejnými vysokými školami. 4 najúspešnejšie verejné vysoké školy získali v rokoch 2010 a 2011 až 78% zo všetkých VV grantov zo zahraničia, 3 verejné vysoké školy nezískali žiaden VV grant zo zahraničia.

Rozpis dotácie pre prvok 077 12 01 - Prevádzka a rozvoj infraštruktúry pre výskum a vývoj uvádzame v nasledujúcej tabuľke:

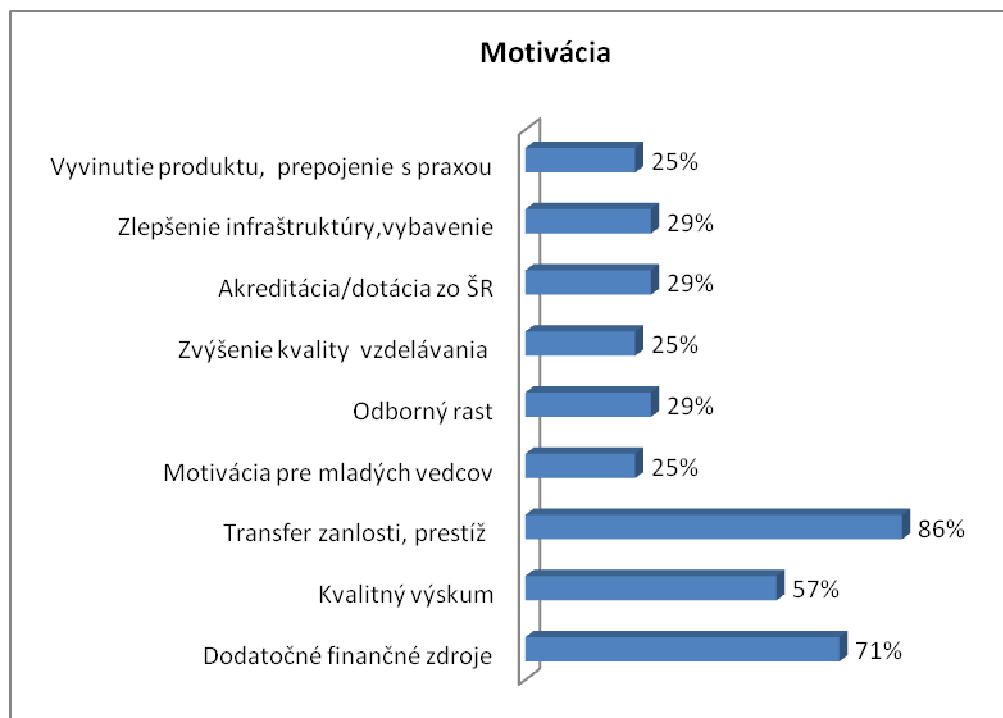
Tabuľka č. 1 Rozpis dotácie pre prvok 077 12 01 na rok 2013

Výkonový parameter	Váha	Výška rozpisu dotácie
výsledky hodnotenia kvality výskumnej činnosti vysokej školy podľa poslednej komplexnej akreditácie	0,45	47 679 501
podiel vysokej školy na objeme fin. prostriedkov získaných v r. 2010 a 2011 na výskumné granty zo zahraničia	0,10	10 595 445
podiel vysokej školy na objeme fin. prostriedkov (bežné transfery) získaných v r. 2010 a 2011 na výskumné granty zo ŠR a z iných domácich zdrojov (okrem št. programov)	0,10	10 595 445
podiel vysokej školy na priemernom počte doktorandov v dennej forme po dizertačnej skúške v kalendárnom r. 2011	0,10	10 595 445
podiel vysokej školy na publikačnej činnosti	0,225	23 839 750
podiel vysokej školy na umeleckej tvorbe	0,025	2 648 861
Výkonové parametre spolu:	1,000	105 954 446
účelové finančné prostriedky na štipendiá doktorandov		23 374 620
neúčelové fin. pr. v rámci dotácie na štipendiá doktorandov		3 265 518
nerozpísaný objem bežných výdavkov na prvok		236 985
Prvok 077 12 01 spolu:		132 831 569

Na základe informácii, ktoré získal NKÚ SR pri kontrole 19 vybraných fakúlt verejných vysokých škôl definovali tieto subjekty problém v metodike financovania vysokých škôl a to, že jedným z hlavných kritérií pri výpočte dotácií je počet študentov. Uvedený systém sa odzrkadľuje vo veľkom počte prijatých študentov, čím sú vysokoškolskí učitelia zaťažení rozsiahlou pedagogickou prácou a neostáva im dostatočný priestor na vedeckovýskumnú prácu, ktorá je potrebná pre udržiavanie úrovne v progresívnom prostredí vedy. Kvalitná vedeckovýskumná práca vykonávaná v medzinárodnom vedeckom priestore jednoznačne vplýva na kvalitu samotného vyučovacieho procesu a prestíž školy.

Subjekty silno vnímajú ako motivačný prvok (okrem finančnej podpory), ktorý ich vedie k tomu, aby sa snažili zapojiť do zahraničných výskumných grantov, aj zlepšenie vedeckej infraštruktúry a vybavenia laboratórií, zvýšenie kvality ponúkaného vzdelávania, transfer technológií, poznatkov a metód výskumu pomocou kontaktov na špičkové vedecké pracoviská s moderným vybavením. V neposlednom rade je účasť v zahraničných výskumných grantoch vecou prestíže a medzinárodného uznania.

Graf č. 1 Motivácia zapojenia sa verejných vysokých škôl do zahraničných výskumných grantov

Záver: MŠVVaŠ SR uplatňuje motivačný systém, ktorým motivuje verejné vysoké školy, aby aktívne vyhľadávali a žiadali o zahraničné granty. V rámci rozpisu dotácie pre prvok 077 12 01 - Prevádzka a rozvoj infraštruktúry pre výskum a vývoj, MŠVVaŠ SR uplatňuje 6 výkonových parametrov s fixnými váhami. Výkonový prvok „výsledky hodnotenia kvality výskumnej činnosti vysokej školy podľa poslednej komplexnej akreditácie“ má najväčšiu váhu, a to až 0,45. Keďže v zmysle § 84 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa komplexná akreditácia činností vysokej školy uskutočňuje v šesťročných intervaloch, ide o 6-ročný fixný výkonový prvok, a teda verejné vysoké školy sa môžu spoliehať na pridelenie významnej čiastky bez ohľadu na aktívne vyhľadávanie finančných nástrojov zo zahraničných zdrojov. Pri výkonovom parametri podiel vysokej školy na objeme finančných prostriedkov získaných v r. 2010 a 2011 na výskumné granty zo zahraničia došlo k jeho zníženiu v rámci metodiky rozpisu dotácií na rok 2013 (z 0,14 na 0,10) a k nárastu počtu váh.

Odporúčanie: Odporúčame prehodnotiť systém stanovenia výkonových parametrov, a tým významnejšie motivovať verejné vysoké školy, aby aktívnejšie vyhľadávali zdroje na financovanie VV činnosti zo zahraničia, čím by sa zvýšilo financovanie VV činnosti verejných vysokých škôl v SR.

Účinnosť použitia finančných prostriedkov

Zahraničné zdroje sú jedným z možných nástrojov financovania VV činnosti na verejných vysokých školách v SR. Ďalšími nástrojmi financovania, pre ktoré sa môžu verejné vysoké školy rozhodnúť, sú štrukturálne fondy, programy bilaterálnych a mulilaterálnych medzinárodných dohôd, výskumné granty zo ŠR a výskumné granty z iných domácich zdrojov. Predmetom tejto oblasti kontroly bolo zistiť, či MŠVVaŠ SR sleduje v APVV

a v Agentúre MŠVVaŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ (ďalej len „AŠF EÚ“), ako sú v rámci vynaložených finančných prostriedkov splnené stanovené ciele, vytvorené výstupy a pozorované príslušné výsledky v nadväznosti na zahraničné zdroje a či MŠVVaŠ SR sleduje dopady ako výsledok danej činnosti a nie iných vonkajších okolností.

Záver: MŠVVaŠ SR nevyhodnocuje účinnosť použitia zahraničných zdrojov. NKÚ SR zistil, že MŠVVaŠ SR nesleduje spolupôsobenie účinnosti projektov financovaných zo zahraničných zdrojov, štrukturálnych fondov a štátnych grantov vo väzbe na plnenie prioritných cieľov VV činnosti v SR.

Odporúčanie: Zaviesť systém sledovania zavedených mechanizmov, vyhodnocovania účinnosti použitia finančných prostriedkov a sledovania dopadov, čím by sa sprehľadnil systém financovania VV činnosti na verejných vysokých školách a zabránilo by sa možným vedľajším efektom (napr. projekt pri jednom finančnom nástroji je vyhodnotený ako úspešný, pri druhom ako neúspešný; efekt dvojitého financovania; efekt mŕtvej váhy; efekt premiestnenia; analýza oprávnených výdavkov atď.).

2.3. Overovanie údajov

Zber, spracovávanie a overovanie údajov o projektoch, ktoré realizujú verejné vysoké školy v oblasti VV činnosti a ktoré sú financované zo zahraničných zdrojov, zabezpečuje v rámci sekcie vysokých škôl odbor vedy a techniky na vysokých školách. Tieto údaje sú zbierané za účelom vypracovania podkladov potrebných na prípravu rozpočtu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na príslušný rok. Pravidlá pre stanovenie váhy objemu zahraničných grantov sú uvedené vo verejne dostupnom dokumente MŠVVaŠ SR – v Metodike rozpočtu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na príslušný rok⁶. Odbor vedy a techniky na vysokých školách každoročne zasiela všetkým verejným vysokým školám list, v ktorom žiada o poskytnutie údajov o grantovej úspešnosti na riešenie projektov financovaných z domácich a zahraničných zdrojov⁷. Súčasťou tohto vyžiadania sú o. i. aj pokyny na zaradovanie zahraničných grantov medzi výskumné granty zo zahraničia, ktorými sú verejné vysoké školy v rámci vyplňania údajov usmernené. Pri projektoch VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov sa požadujú najmä nasledujúce údaje:

- Názov projektu,
- Identifikačné číslo projektu podľa zmluvy,
- Názov programu, v rámci ktorého získal projekt podporu,
- Názov inštitúcie, ktorá podporu poskytla,
- Dátum podpisu zmluvy o poskytnutí podpory,
- Dátum začiatku a ukončenia riešenia projektu,
- Objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre vysokú školu na celé obdobie riešenia,
- Objem finančných prostriedkov prijatých vysokou školou na jej účet v období posledných 2 kalendárnych rokov,
- Priezvisko, meno a tituly zodpovedného riešiteľa projektu,
- Názov fakulty, na ktorej sa projekt rieši,

⁶ Podrobnejšie informácie o prístupe MŠVVaŠ SR k rozpočtu dotácie podľa úspešnosti zo zahraničných grantov sú uvedené v časti 2.2 tohto protokolu.

⁷ Definícia projektov vedecko-výskumnej činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov je podľa tohto listu vyžiadania údajov totožná so zameraním našej kontroly.

- Spôsob zverejnenia výzvy na podávanie súťažných návrhov a
- Doplňujúce informácie.

Po predložení údajov o projektoch VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov, Odbor vedy a techniky na vysokých školách overuje ich úplnosť a správnosť. Overovanie sa riadi „Postupom pri akceptovaní domácich a zahraničných grantov k rozpisu dotácií verejným vysokým školám“, ktoré popisuje dôvody pre akceptovanie deklarovaných domácich aj zahraničných grantov. Údaje overené odborom vedy a techniky na vysokých školách sú zverejnené na internetovej stránke MŠVVaŠ SR. V prípade odhalenia, že verejná vysoká škola deklarovala nepravdivé údaje, MŠVVaŠ SR uplatní zníženie výšky dotácie o čiastku, ktorá vznikla v dôsledku nesprávnych údajov. Uvedená podmienka je stanovená aj v Zmluve o poskytnutí dotácie zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu MŠVVaŠ SR na príslušný rok uzatvorenej s každou verejnou vysokou školou.

Na základe výsledkov kontrol vykonaných NKÚ SR na 19 vybraných verejných vysokých školách, NKÚ SR konštatuje, že v rámci overovania predložených údajov o financovaní VV činnosti na verejných vysokých školách zo zahraničných zdrojov vznikli rozdiely pri neuznaní objemu získaných finančných zdrojov zo zahraničia na VV činnosť (Ekonomická univerzita v Bratislave) a uvedení nesprávneho údaje o objeme získaných finančných zdrojov zo zahraničia na VV činnosť (Prešovská univerzita so sídlom v Prešove).

Záver: Na MŠVVaŠ SR je zavedený jednotný systém zberu, spracovania a overovania údajov o projektoch VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách na základe stanovených a zadaných kritérií. Údaje o projektoch VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov sú zbierané za účelom rozpisu dotácií zo štátneho rozpočtu verejným vysokým školám na príslušný rok. Z dôvodu veľkého množstva pomoci zo zahraničia, rozdielného charakteru pomoci, implementácie, riadenia, financovania a spolufinancovania zo ŠR je nevyhnutné presnejšie zdefinovať kritériá overovania údajov vo vnútorných písomných postupoch MŠVVaŠ SR.

3. Kontrola využívania finančných zdrojov

V tejto časti protokolu popisujeme prístup, zameranie a výkon kontrol zo strany MŠVVaŠ SR v oblasti VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách v SR.

3.1. Kontrola zahraničných zdrojov a kontrola zamerania projektov

Kontrolná činnosť v rámci MŠVVaŠ SR vykonáva odbor kontroly. Odbor kontroly je samostatným útvarom ministerstva a je priamo riadený ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR. Svoje úlohy plní v súlade s čl. 73 - 77 Organizačného poriadku MŠVVaŠ SR a na základe ministrom schváleného zamerania kontrolnej činnosti na príslušný rok.

Odbor kontroly postupuje podľa zákona č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a podľa vnútorných predpisov „Smernica č. 20/2006-R, ktorou sa upravuje postup pri výkone následnej finančnej kontroly v rezorte školstva“, „Smernica č. 5/2009-R z 30. januára 2009“, ktorou sa upravuje postup MŠVVaŠ SR pri výkone kontrolnej činnosti a „Smernica č. 61/2012 o postupe pri vykonávaní predbežnej a priebežnej finančnej kontroly

na MŠVVaŠ SR“. Kontrolnú pôsobnosť odboru kontroly vo verejných vysokých školách upravuje ustanovenie § 102 ods. 2 písm. i) a j) zákona č. 131/2002 Z. z o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Kompetencie odboru kontroly v oblasti vonkajšej kontroly zahŕňajú kontrolu v 21 verejných vysokých školách.

V zmysle čl. 73 Organizačného poriadku MŠVVaŠ SR odbor kontroly zabezpečuje vzhľadom na zameranie našej kontroly nasledujúce úlohy:

- riadi výkon
 1. finančnej kontroly/ vládneho auditu v rozsahu pôsobnosti vymedzenej osobitnými predpismi, vrátane následnej finančnej kontroly verejných prostriedkov a iných prostriedkov zo zahraničia na financovanie projektov na základe medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná v rámci svojho rozpočtu,
 2. vnútornej kontroly v rozsahu pôsobnosti ministerstva v oblasti plnenia úloh štátnej správy, hospodárenia s prostriedkami SR a s prostriedkami EÚ,
- zabezpečuje odborné stanoviská pre akceptovanie a potvrdenie výsledkov externých auditov pre ministerstvo ako národnú autoritu pre Európsku komisiu (ďalej len „EK“),
- vypracúva ročné správy o výsledkoch následných finančných kontrol a o výsledkoch vládneho auditu pre ministerstvo financií,
- vypracúva vyhodnotenie kontrolnej činnosti v rezorte školstva za predchádzajúci rok.

Na základe predložených zameraní kontrolnej činnosti MŠVVaŠ SR a vyhodnotení kontrolnej činnosti, vládnych auditov a dohľadu v rezorte školstva za roky 2009 – 2012 vyplýva, že v uvedenom kontrolovanom období nebola naplánovaná ani vykonaná kontrola na úrovni MŠVVaŠ SR ani na žiadnej verejnej vysokej škole v oblasti zavedených systémov a/ alebo projektov VV činnosti verejných vysokých škôl, ktoré boli financované zo zahraničných zdrojov.

Zamerania kontrolnej činnosti MŠVVaŠ SR v rokoch 2009 – 2012 boli orientované najmä na kontrolu účelnosti, efektívnosti a hospodárnosti použitia finančných prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu SR prostredníctvom kapitoly MŠVVaŠ SR, vnútornú kontrolu, sťažností, petície, dohľad a následné finančné kontroly, výkon vládneho auditu a prostriedkov EÚ, dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov v rezorte, priamo riadených organizáciách, verejných vysokých školách, právnických a fyzických osôb, ktoré nie sú orgánmi verejnej správy, ale z rozpočtu ministerstva im boli poskytnuté finančné prostriedky SR formou dotácií alebo transferov. Okrem výkonu kontrolnej činnosti a nad rámec zamerania kontrolnej činnosti boli vykonané následné finančné kontroly, ktoré vyplynuli z riešenia nezrovnalostí zistených pri čerpaní finančných prostriedkov poskytnutých z prostriedkov EÚ (štrukturálne fondy) a štátneho rozpočtu SR (verejné prostriedky), na základe uzatvorených zmlúv medzi ministerstvom a konečným prijímateľom týchto prostriedkov.

Vyhodnotenie kontrolnej činnosti MŠVVaŠ SR je v súlade so zameraniami kontrolnej činnosti MŠVVaŠ SR na roky 2009 - 2012.

Záver: MŠVVaŠ SR v kontrolovanom období 2009 – 2012 nevykonalo vnútornú ani externú kontrolu v oblasti zavedených systémov a/ alebo projektov VV činnosti na verejných vysokých školách financovaných zo zahraničných zdrojov.

3.2. Kontrola súladu projektov so stratégiami

Keďže MŠVVaŠ SR nevykonalo kontrolu v oblasti VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov, nekontrolovalo ani súlad VV projektov financovaných zo zahraničných zdrojov so stratégiami.

4. Nastavenie systému na MŠVVaŠ SR pre najúčinnnejšie a najefektívnejšie využívanie zahraničných zdrojov na VV činnosť na verejných vysokých školách

4.1. Aktivity v oblasti projektového riadenia

Projekty VV činnosti financované zo zahraničných zdrojov implementovali samotní riešitelia na jednotlivých verejných vysokých školách, tzn. úspešnosť realizácie projektu z administratívnej, procesnej, marketingovej, právnej a finančnej stránky záležala na schopnostiach riešiteľov a ich tímov a priamej podpory fakulty, resp. rektorátu verejnej vysokej školy, prípadne podpory zo strany koordinátora projektu. MŠVVaŠ SR nezabezpečuje priamu podporu verejným vysokým školám v rámci projektového riadenia pri zostavovaní a riadení projektov VV činnosti zo zahraničných zdrojov, tzn. MŠVVaŠ SR neorganizovalo aktivity, ktoré by pomáhali verejným vysokým školám pri zostavovaní projektov VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov a ich úspešnej implementácii.

4.1.1. Administratívna podpora projektového riadenia na vybraných fakultách

Z informácií získaných NKÚ SR v rámci kontrol 19 vybraných fakúlt bol vyhodnotený ako najúčinnnejší a najefektívnejší podporný krok pri získavaní zahraničných výskumných grantov zriadenie špecializovaných koordinačných útvarov na úrovni verejnej vysokej školy, resp. fakulty (uvedený názor zdieľalo 57 % respondentov). Uvedené podporuje aj fakt, že pri vyhodnotení úspešnosti fakúlt pri získavaní zahraničných výskumných grantov bol jedným zo spoločných prvkov pre fakulty, ktoré nemali žiadnu účasť v zahraničných výskumných grantoch práve absencia špecializovaného útvaru/ špecializovaných pozícií v štruktúrach fakulty, resp. verejnej vysokej školy.

Súčasný model nastavenia administrácie projektov je vo väčšine fakúlt na pleciach vedeckých pracovníkov, ktorí vykonávajú kroky od sledovania informácií o vhodných zahraničných grantoch, cez samotnú administráciu žiadosti o zahraničný grant a následne administráciu spojenú s riešením zahraničného výskumného grantu.

Existencia špecializovaného (koordinačného) pracoviska/ špecializovaných pozícií fakúlt/ verejných vysokých škôl, ktoré by boli zamerané na organizačné zabezpečenie zahraničných výskumných grantov by jednoznačne viedlo k zníženiu záťaže výskumných pracovníkov a umožnenia ich sústredenia sa na oblasť výskumu. Týmto krokom by bol zabezpečený aj prenos dobrej praxe v rámci útvarov (fakulta, verejná vysoká škola).

Uvedený model by súčasne podporil zvýšenie efektívnosti a účinnosti už existujúcej celoštátnej podpory účasti na zahraničných výskumných grantoch a vytvoril by sieť konkrétnych pracovísk pre systematické šírenie informácií pri prístupe „zvrchu nadol“ a zabezpečil by aj relevantnú spätnú väzbu pri systéme „zdola nahor“.

Vo väzbe na celoštátnu podporu účasti na zahraničných výskumných grantoch, NKÚ SR na základe informácií poskytnutých vybranými fakultami identifikoval potrebu projektovej podpory:

- v oblasti právnych a ekonomických služieb (21% respondentov),
- v oblasti patentov a ochranných známok,
- v oblasti účinnejšej propagácie doma i v zahraničí a lobing v Bruseli (21% respondentov).

4.1.2. Materiálne a technické vybavenie vedeckých pracovísk verejných vysokých škôl

Na medzinárodnej scéne vstupujú slovenské verejné vysoké školy do konkurenčného boja s vedeckými inštitúciami a univerzitami, ktorých materiálne a prístrojové vybavenie je na vyššej úrovni. Výsledky získané s porovnateľnou, konkurencieschopnou kvalitou a presnosťou je možné získať len na moderných prístrojoch, ktorá však na verejných vysokých školách/ fakultách chýba. Oblasť prístrojového a materiálového vybavenia a celkovej infraštruktúry je dlhodobo poddimenzovaná. Istým riešením sú projekty financované zo štrukturálnych fondov. Na základe výstupov z kontrol na vybraných fakultách NKÚ SR zistil, že vybudovanie centier zameraných na excelentnosť a výskum s pomocou štrukturálnych fondov vytvorilo priaznivé materiálové a mnohokrát aj personálne podmienky na to, aby pracoviská mohli byť konkurencieschopné uchádzať sa o finančné zdroje zo zahraničných výskumných grantov. Uvedené riešenie však nie je aplikovateľné pre verejné vysoké školy v Bratislavskom kraji, ktoré sa nemôžu v plnej miere uchádzať o finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ na výskum a vývoj a vôbec sa nemôžu uchádzať o finančné prostriedky na rekonštrukciu budov a nákup prístrojového vybavenia. Uvedená nevýhoda nie je zohľadnená v dotačnom systéme MŠVVŠ SR aj napriek tomu, že v Bratislavskom kraji je umiestneného 34,29% vysokého školstva na Slovensku. Ak sa situácia nezmení existuje riziko, že uvedené verejné vysoké školy prestanú byť konkurencieschopné v európskom, či svetovom výskumnom priestore.

Graf č.2 Lokalizácia vysokých škôl podľa krajov

Zdroj: Štatistický úrad SR

Príklad dobrej praxe⁸

1. V roku 2011 Materiálovo-technologická fakulta Slovenskej technickej univerzity v Bratislave so sídlom v Trnave (ďalej len „MTF STUBA“) podľa ročného výkazu o výskumno-vývojovom potenciáli disponovala laboratórnym vybavením v celkovej nadobúdacej hodnote 1 441 000 EUR, z toho nadštandardnú úroveň malo vybavenie v hodnote 190 000 EUR (13,2%).

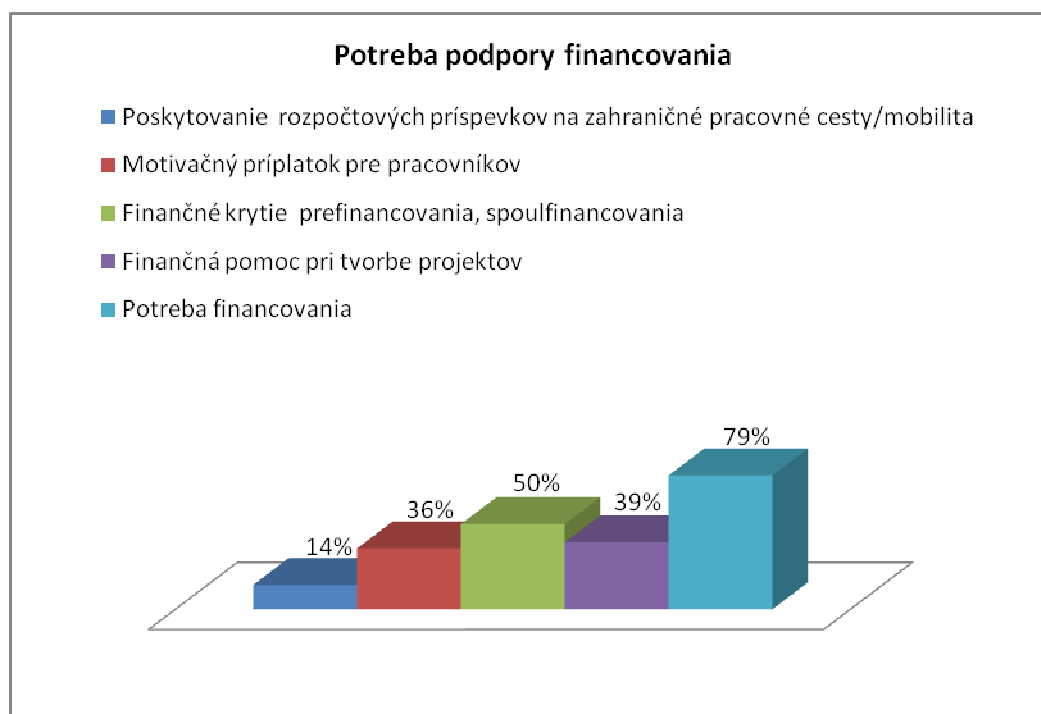
Vybudovaním Vedeckého parku Campus MTF STUBA zo štrukturálnych fondov vznikne nevyhnutná infraštruktúra, ktorá ďalej posunie MTF STUBA a zvýši pravdepodobnosť a predpoklad byť členom konzorcií v projektoch zo zahraničných výskumných grantoch.

2. V Českej republike v druhej polovici 90. rokov poskytol štát univerzitám prvú významnú dotáciu do prístrojového vybavenia a na obnovu budov. Uvedené malo pozitívny efekt v napredovaní univerzít a v ich úspešnosti aj v medzinárodnom meradle. Uvedený krok bol následne v Českej republike zopakovaný. Na Slovensku podobná aktivita nebola vykonaná.

4.1.3. Finančné riadenie na 19 vybraných fakultách

Kontrolou NKÚ SR na 19 vybraných fakultách bolo zistené, až 79% respondentov uviedlo, že motiváciou pre ich účasť v zahraničných grantoch sú dodatočné finančné zdroje.

Graf č. 3 Potreba podpory financovania

⁸ Uvedené na základe odpovedí z dotazníkov na 19 vybraných verejných vysokých školách

Zároveň však 79% respondentov uviedlo nedostatočnú finančnú podporu zo strany štátu ako výrazný nedostatok pri snahe o účasť v zahraničných grantoch⁹, a to:

- finančné krytie prefinancovania, spolufinancovania (50 % respondentov),

Vytvorenie možnosti spolufinancovania a prefinancovania medzinárodných projektov počas obdobia implementácie (vykrytie dočasného nedostatku finančných prostriedkov pri realizácii projektov).

- finančná pomoc pri tvorbe projektov (39 % respondentov),

Motivačný systém pre verejné vysoké školy, ktorý by umožnil finančne podporiť prípravu a podávanie projektov.

- motivačný príplatok pre pracovníkov (36 % respondentov),

Motivačný systém pre verejné vysoké školy a jej pracovníkov, ktorý by umožnil finančne oceniť účasť na príprave a podávaní projektov. Špičkoví absolventi fakulty, ktorí by mohli byť potenciálni kvalitní vedeckí pracovníci získavajúci zahraničné vedecké granty, odchádzajú do súkromného sektoru alebo pokračujú v doktorandskom štúdiu v zahraničí, z dôvodu nedostatočného odmeňovania na verejných vysokých školách.

- poskytovanie rozpočtových príspevkov na zahraničné pracovné cesty (14 % respondentov)

Podpora výskumných mobilit akademických zamestnancov, resp. ich zapojenosť v medzinárodných výskumných tímoch. Tak získajú know how v etablovanom výskumnom priestore, čo je nevyhnutné pre vypracúvanie projektových žiadostí (ako aj ich úspešné riešenie), ktoré majú nádej byť podporené zahraničnými agentúrami. 58% vybraných fakúlt identifikovalo ako hlavný zdroj informácií za účelom získania zahraničného výskumného grantu práve osobný kontakt nadviazaný počas zahraničných ciest, stáží, pobytov, workshopov, seminárov ap.

Záver: V oblasti projektovej podpory MŠVVaŠ SR nerealizovalo aktivity, ktorými by verejné vysoké školy mohli efektívnejšie získavať a využívať zahraničné zdroje na VV činnosť. Napriek tomu, že iba niektoré verejné vysoké školy (prevažne veľké) majú novozriadené tzv. projektové centrá, verejné vysoké školy stále pociťujú potrebu projektovej podpory zo strany MŠVVaŠ SR, čím by sa zvýšila úspešnosť projektov ako aj samotná výška čerpaných zdrojov zo zahraničia na VV činnosť.

Odporúčanie: NKÚ SR odporúča MŠVVaŠ SR zvýšiť úsilie smerujúce k aktivitám v oblasti projektovej podpory VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov, čo by viedlo k efektívnejšiemu získavaniu a využívaniu zahraničných zdrojov na VV činnosť zo strany verejných vysokých škôl.

Zvážiť zriadenie nástrojov na podporu účasti slovenských verejných vysokých škôl na výskumných programoch zo zahraničia napr.

1. Nástroj na dofinancovanie projektov

Tak ako existuje podpora na dofinancovanie projektov zo 7RP¹⁰ - pripraviť nástroj, ktorý by finančne kryl prípravu projektov a iné náklady, ktoré nie sú kryté v projektoch financovaných z pripravovaného výskumného programu EÚ – Horizont 2020, resp.

⁹ V rámci stanovených otázok bolo možné súčasne uviesť viacero možností.

¹⁰ Finančná podpora cez Výzvy na predkladanie žiadostí o dofinancovanie projektov 7. RP, ktoré sú zverejňované APVV. Bližšie informácie sú uvedené v časti 5.3 tohto protokolu.

primerane nastavený na podmienky finančných nástrojov podporujúcich financovanie VV projektov zo strany EÚ v rámci obdobia 2014-2020.

2. Nástroj na financovanie projektov, ktoré úspešne prešli hodnotením v rámci programov EÚ zameranými na VV činnosť, ale z dôvodu nedostatočnej alokácie im nebol pridelený finančný príspevok. Pri nastavovaní uvedeného nástroja vychádzať z predpokladu, že projekt už prešiel hodnotiacim procesom a za účelom čo najnižšieho administratívneho zaťaženia nastaviť proces schvaľovania v čo najjednoduchšom a najnevyhnutnejšom režime. Zvážiť:
 - a. uplatnenie jednoduchého modelu pridelovania finančných prostriedkov pre projekty, ktoré už prešli hodnotiacim procesom v rámci inštitúcií EÚ,
 - b. finančné krytie: možnosť využitia prostriedkov štrukturálnych fondov.
3. Nástroj na podporu špičkových odborníkov (úspešnosť získania zahraničných grantov je tiež silne viazaná na medzinárodne uznávané vedecké osobnosti a ich osobné kontakty)
 - a. podpora pracovných miest:
 - i) Domácich (reintegujúcich sa) špičkových výskumných pracovníkov
 - ii) Zahraničných špičkových výskumných pracovníkov (podpora hostovania špičkových zahraničných výskumníkov),
 - b. finančné krytie: možnosť použitia prostriedkov štrukturálnych fondov (Európsky sociálny fond – národný/ pilotný projekt).
4. Podpora riešiteľských pracovísk, ktoré sú zamerané na koordináciu, prípravu a implementáciu medzinárodných projektov. Nástroj na krytie nákladov spojených s prípravou VV projektov zo zahraničných zdrojov (bez ohľadu na to, či výstupom je schválený alebo neschválený projekt).
 - a. priamu podporu prípravy medzinárodných grantov vrátane krytia cestovných nákladov pracovníkov potenciálnych tímov riešiteľov/ koordinátorov,
 - b. tvorbu pracovných miest na fakultách/ verejných vysokých školách na špecializované pozície, ktoré sú vyhradené pre agendu VV projektov zo zahraničia,
 - c. finančné krytie: zvážiť možnosť využitia prostriedkov štrukturálnych fondov.
5. Podpora na financovanie VV aktivít, ktoré boli ukončené. Verejná vysoká škola získa projekt cez projekt fakulty, avšak fakulta potom spravidla nie je schopná z vlastných zdrojov udržať projekt (prevádzka, mzdy atď.). Zvážiť napr.:
 - a. podporu udržateľnosti projektov (mzdové prostriedky ap.) – priama väzba na zamestnanosť,
 - b. financovanie následných projektov, kde je konkrétna nadväznosť na vykonaný výskum formou transferu výsledkov do praxe (exploitation),
 - c. možnosť použitia prostriedkov štrukturálnych fondov.
6. Nástroj na rozbehnutie projektov (napr. pre prípad, že je potrebné preplácať prvé faktúry v pomerne vysokej výške)
 - a. finančný zdroj: nástroje finančného inžinierstva
7. Vznik útvaru/ špecializovanej pozície na úrovni MŠVVŠ SR pre koordináciu resp. pre pomoc pri získavaní medzinárodných projektov.

4.2. Vyhľadávanie nových zdrojov

MŠVVaŠ SR poskytuje informácie o možnostiach financovania VV činnosti na svojej internetovej stránke www.minedu.sk v sekcii veda a technika, kde sú o. i. uvedené bilaterálne dohody o vedecko-technickej spolupráci, odkazy na internetové stránky organizácií v rámci multilaterálnej spolupráce a rozpočtové a príspevkové organizácie napojené na kapitolu rozpočtu MŠVVaŠ SR. Významným informačným zdrojom je Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie (www.vedatechnika.sk), ktorého správcom je MŠVVaŠ SR a prevádzkovateľom je príspevková organizácia MŠVVaŠ SR - Centrum vedecko-technických informácií (ďalej len „CVTI“).

Záver: Na MŠVVaŠ SR nie je zavedený systém cieleného vyhľadávania o možnostiach financovania VV činnosti zo zahraničných zdrojov a ani priama komunikácia s verejnými vysokými školami v tejto oblasti. Tieto funkcie zabezpečujú priamo riadené organizácie rezortu CVTI SR a Agentúra na podporu výskumu a vývoja (ďalej len „APVV“), ktoré metodicky riadi a usmerňuje Sekcia vedy a techniky MŠVVaŠ SR.

Informovanosť na úrovni 19 vybraných vysokých škôl

Na základe informácií, ktoré získal NKÚ SR pri kontrole 19 vybraných fakúlt, sa zistilo, že informácie o možných rôznych schémach poskytovania, resp. zapájania sa do zahraničných grantov sú k dispozícii, ale nie sú cielene triedené podľa tém, prípadne kľúčových slov a dochádza až k zahlteniu informáciami. Tento stav zvyšuje čas na filtrovanie potrebných informácií. Absentujú sumarizačné informatívne zdroje (je veľa parciálnych databáz na rôznych úrovniach – fakulty, verejné vysoké školy, agentúry, ministerstvo, Európska komisia ap.). Skvalitneniu informovanosti by pomohol centrálny databázový systém s možnosťou automatizovaného informovania potenciálnych riešiteľov cez vopred zadané kľúčové slová.

V rámci vyhodnotenia informácií z vybraných fakúlt, NKÚ SR definovalo oblasti, pre ktoré by bolo vhodné zvážiť existenciu podporných databáz:

- zlepšenia prístupu k elektronickým vedeckým časopisom a databázam (elektronické knižnice),
- vytvorenie centrálnej databázy ponúkaných vedecko-výskumných činností jednotlivých pracovísk verejných vysokých škôl,
- vytvorenie centrálnej databázy grantových schém EÚ (s podtriedami a konkrétnymi charakteristikami jednotlivých grantových schém),
- centrálny webový portál, informácií o úspešných projektoch a organizáciách,
- vytvorenie portálu uľahčujúceho podávanie projektov (helpdesk).

4.3. Prenos dobrej praxe

Dobrá prax možno charakterizovať ako metódu alebo techniku, ktorá vedie k dosiahnutiu lepších výsledkov na základe konkrétneho vzoru, resp. príkladu. Pre účely tejto kontroly, za prenos dobrej praxe považujeme realizované aktivity MŠVVaŠ SR, ktoré prenosom informácií a skúseností pri implementácii vybraných úspešných projektov viedli k zlepšeniu implementácie projektov VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách.

Prenos poznatkov VV činnosti do praxe

Sekcia vedy a techniky MŠVVaŠ SR organizačne zabezpečuje budovanie a správu prevádzky celoštátneho informačného systému výskumného a vývojového potenciálu Slovenskej republiky, jeho napĺňanie a aktualizáciu a sprístupňovanie informácií o vede a technike prostredníctvom Centrálného informačného portálu pre výskum, vývoj a inovácie vrátane informácií pre verejnosť o poskytovaní prostriedkov štátneho rozpočtu na podporu vedy a techniky. Vytvára obsah a dizajn informačného systému.

Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie (www.vedaatechnika.sk) poskytuje jasne štruktúrované informácie o výzvach na predkladanie projektov, informuje o možnostiach financovania VV činnosti z rôznych zdrojov ako aj prenosu poznatkov VV činnosti do praxe.

CVTI vydáva štvrťročne publikáciu „Transfer technológií bulletin“, ktorý informuje najmä odbornú verejnosť o problematike prenosu technológií a poznatkov do praxe a o ochrane duševného vlastníctva. Bulletin informuje najmä o projektoch štátnych programov výskumu a vývoja (napr. Hi-tech centrum elektromagnetickej kompatibility, Národné centrum pre oblasť biotechnológií – BITCET), výstupov z konferencií pre transfer technológií v SS a zahraničí a o mediálnych výstupoch v oblasti uplatnenia vedeckých poznatkov v praxi.

MŠVVaŠ SR spolu s CVTI a Slovenskou akadémiou vied vydáva mesačník o vede a technike Quark, v ktorom informovalo napr. o projekte Národného centra nukleárnej magnetickej rezonancie.

Prenos dobrej praxe na úrovni 19 vybraných fakúlt

Prenos dobrej praxe je možné rozdeliť do troch oblastí:

- prenos dobrej praxe pri „získavaní“ zahraničného grantu,
- prenos dobrej praxe pri úspešnej realizácii projektov,
- vzorové príklady prenosu praxe (exploatácia).

Každá z vyššie uvedených oblastí je nezanedbateľná pri úsilí efektívne a účinne realizovať výskum z prostriedkov zahraničných grantov.

- prenos dobrej praxe pri „získavaní“ zahraničného grantu:

Pri samotnej príprave projektu sú zodpovední riešitelia osamotení a podrobnejšie informácie (napr. pravidlá, ktorými sa riadia jednotlivé schémy a ktoré môžu byť dost' rozdielne si musí riešiteľ naštudovať sám, obvykle bez nejakej možnej konzultácie či už na verejnej vysokej škole alebo na MŠVVaŠ SR). V rámci dotazníka, ktorý NKÚ SR uplatnil, 50 % respondentov odpovedalo, že v prostredí prípravy žiadostí o zahraničný grant chýba účinný nástroj na kvalitnú prípravu žiadostí o zahraničný výskumný grant - organizovanie inštruktáží pri príprave projektov, profesionálne poradenstvo pri príprave projektov (tréninky v rámci prezentácie dobrej praxe aj s projektovými podkladmi), ktoré by bolo kryté konzultačným centrom na národnej úrovni a podporené funkčným promptným helpdeskom. Ako prenos dobrej praxe by boli vnímané ako aktivity s vysokou pridanou hodnotou workshopy s hodnotiteľmi, ktorí priamo hodnotia/ hodnotili napr. rámcové programy EÚ. 29 % opýtaných by privítalo cyklické školenia ku grantovým schémam.

- prenos dobrej praxe pri úspešnej realizácii zahraničných grantov:

Organizovanie seminárov a workshopov na národnej úrovni za účasti úspešných riešiteľov zahraničných výskumných grantov. Podporným nástrojom by bola databáza výstupov zo zahraničných grantov, ktoré by boli reprezentantmi „dobrej praxe“.

- vzorové príklady prenosu praxe (exploatácia):

Fakulty identifikovali podporu oblasti prenosu poznatkov VV činnosti do praxe pomocou nástrojov napr.:

- priama podpora účasti akademických výskumníkov na konferenciách a sympóziách organizovaných hospodárskou praxou,
- organizovanie mítingov na celoslovenskej úrovni (match-making events) aj so zahraničnou účasťou (akademická obec, podnikatelia),
- podpora spolupráce akademického výskumu so subjektmi hospodárskej praxe
 - o motivácia podnikateľského prostredia:
 - daňové úľavy
 - zapojenie do tvorby študijných plánov
- zlepšenie transferu poznatkov do praxe prostredníctvom komunikácie s podnikateľskou sférou formou organizovaním workshopov,
- zverejňovanie (medializácia) výsledkov a ocenení vedeckovýskumnej činnosti na webových stránkach, prostredníctvom krátkych správ v médiách, výraznejším oceňovaním dosiahnutých výsledkov MŠVVŠ SR,
- priamou podporou špičkových pracovísk tak, aby sa nestrácali v rámci verejných vysokých škôl.

Záver: Funkciu prenosu poznatkov do praxe sa plní prostredníctvom priamo riadených organizácií MŠVVaŠ SR (kompetenčná zodpovednosť Sekcie vedy a techniky MŠVVaŠ SR) - CVTI SR a APVV. V oblasti výskumných aktivít pre napĺňanie stratégie výskumu a vývoja v previazanosti na Sekciu vedy a techniky, CVTI implementuje národný projekt spolufinancovaný z ERDF v rámci Operačného programu výskum a vývoj s názvom „Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku – NITT SK“. Zámerom tohto projektu je vybudovanie efektívneho národného systému podpory transferu technológií na Slovensku. V tejto súvislosti CVTI SR úzko spolupracuje s jednotlivými akademickými inštitúciami vrátane Slovenskej akadémie vied a poskytuje vedeckým pracoviskám podporu v procesoch aplikácie vedeckých poznatkov do praxe a pri zavádzaní systémovej podpory transferu technológií vo vnútri týchto inštitúcií. CVTI SR v súčinnosti s MŠVVaŠ SR a v spolupráci s najvýznamnejšími vedeckými inštitúciami iniciuje zriadenie Národného centra transferu technológií, ktoré bude vedeckým pracoviskám na Slovensku poskytovať podporu pri ochrane duševného vlastníctva a pri jeho následnej komercializácii. V rámci projektu sú pre vedecké pracoviská zabezpečované a financované expertné podporné služby v procesoch transferu technológií, ktoré sú poskytované špičkovými domácimi a zahraničnými expertmi na oblasť ochrany a komercializácie duševného vlastníctva. V rámci projektu NITT SK bol vytvorený Národný portál transferu technológií <http://www.nptt.sk>, kde sú zhromaždené všetky relevantné informácie o uvedenej problematike vrátane vzorových materiálov, zmlúv a smerníc a tiež zahraničných skúseností v tejto oblasti. Rovnako sú v rámci projektu organizované rozličné podujatia a konferencie so zahraničnou účasťou, expertné workshopy a semináre.

5. Zhodnotenie účinnosti zahraničných zdrojov vynaložených na aktivity/projekty

5.1. Rozpočet EÚ a 7. Rámcový program

Rozpočet EÚ je nástroj, ktorý na každý rok predpovedá a schvaľuje príjmy a výdavky. Rozpočet sa vytvára a realizuje v súlade s princípmi jednotnosti, presnosti rozpočtu, ročnej platnosti, rovnováhy, zúčtovacej jednotky, univerzálnosti, špecifikácie, spoľahlivého finančného riadenia a transparentnosti. Finančné prostriedky zahrnuté do rozpočtu sú schválené na jeden finančný rok, ktorý trvá od 1. januára do 31. decembra daného roku. Rozpočet schvaľuje Rada ministrov EÚ a Európsky parlament a spravuje ho Európska komisia. Využívanie rozpočtu EÚ podlieha viacerým kontrolám.

Finančná pomoc sa na realizáciu projektov poskytuje prostredníctvom grantov verejným a súkromným organizáciám (v mimoriadnych prípadoch aj jednotlivcom). S cieľom umožniť financovanie takýchto činností zameraných na zvyšovanie životnej úrovne prispievajú do spoločného rozpočtu EÚ všetky členské štáty. Pomer medzi príjmami členského štátu z rozpočtu EÚ z jednotlivých politík a programov a príspevkom členského štátu na financovanie danej politiky alebo programu možno charakterizovať ako koeficient návratnosti.

V rámci EÚ sú najvýznamnejším zdrojom poskytovania finančných prostriedkov pre výskum a vývoj rámcové programy pre výskum a vývoj. V súčasnosti prebieha 7. RP Európskej únie pre výskum, vývoj a demonštračné aktivity a program EUROATOM. Celkové množstvo prostriedkov vyčlenené pre tento program z rozpočtu EÚ v rokoch 2007 – 2013 predstavuje 50,52 miliárd EUR, pričom oproti svojmu predchodcovi (6. RP) ide o viac ako dvojnásobné navýšenie zdrojov. Aj to svedčí o tom, že na úrovni EÚ je kvalitným výskumným projektom prikladaná stále väčšia dôležitosť.

SR však dokáže využiť vo svoj prospech iba minimálnu časť finančných prostriedkov, ktoré rámcové programy ponúkajú. V roku 2011 predstavoval celkový objem finančných prostriedkov pre 7. RP sumu 7,5 mld. EUR (ročná alokácia programu). Slovenská republika prispela sumou 40,27 mil. EUR. Na základe aktivity získavania finančných zdrojov vo vedecko-výskumnej oblasti, bolo získaných 7,27 mil. EUR, čo predstavuje návratnosť 18%. Uvedený príklad preukazuje, že pri koeficiente návratnosti 0,18 za rok 2011 SR z 1 eura, ktorým prispela na financovanie politiky, získa späť iba 18 centov.

Tabuľka č. 2 Koeficient návratnosti finančných prostriedkov 7. RP pre výskum vrátane dokončenia 6. RP v rokoch 2007 – 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Celkový objem prostriedkov pre 7. RP (v mil. EUR)	4 059,38	6 471,30	6 675,38	6 919,90	7 510,67
Podiel na rozpočte EÚ pre SR	0,46%	0,51%	0,60%	0,53%	0,54%
Objem, ktorým sa SR podieľa na financovaní 7. RP (v mil. EUR)	18,50	33,04	40,13	36,65	40,27
Objem prostriedkov získaný SK (v mil. EUR)	4,39	8,84	6,55	5,69	7,27
Koeficient návratnosti	0,24%	0,27%	0,16%	0,16%	0,18%

Zdroj: Ministerstvo financií SR

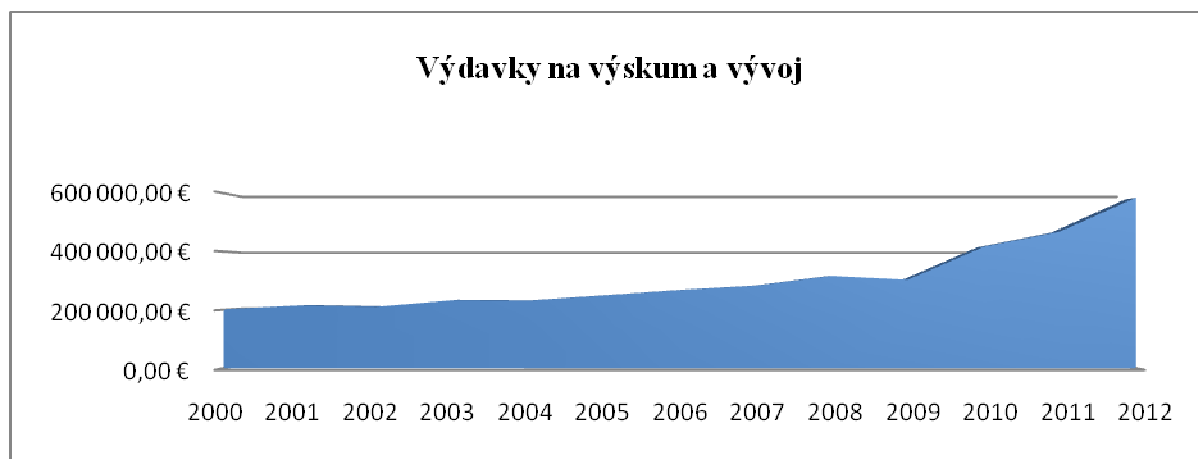
V rámci členských krajín EÚ dosahuje SR pri rámcových programoch najnižší koeficient návratnosti. Medzi najúspešnejšie členské štáty v roku 2011, ktoré boli schopné získať v rámcových programoch viac finančných prostriedkov ako ich odviedli, patria Belgicko (2,11), Grécko (1,20), Luxembursko (1,42), Holandsko (1,19), Švédsko (1,05) a Spojené kráľovstvo (1,05). Medzi krajinami V4 dosiahlo najvyšší koeficient návratnosti v roku 2011 Maďarsko (0,72), nasledovala Česká republika (0,30), Poľsko (0,29) a SR (0,18).

V čase výkonu kontroly nebolo možné vyhodnotiť koeficient návratnosti za rok 2012, nakoľko údaje budú zverejnené v druhom polroku 2013.

5.2. Výdavky na výskum a vývoj

Jedným z relevantných kritérií pre posudzovanie stavu výskumu a vývoja (ďalej len „VaV“) v krajine je výška celkových výdavkov investovaných na VaV. Celkové výdavky na VaV sú tvorené výdavkami štátneho rozpočtu, podnikateľského sektora, investíciami neziskového sektora a výdavkami zo zahraničných zdrojov.

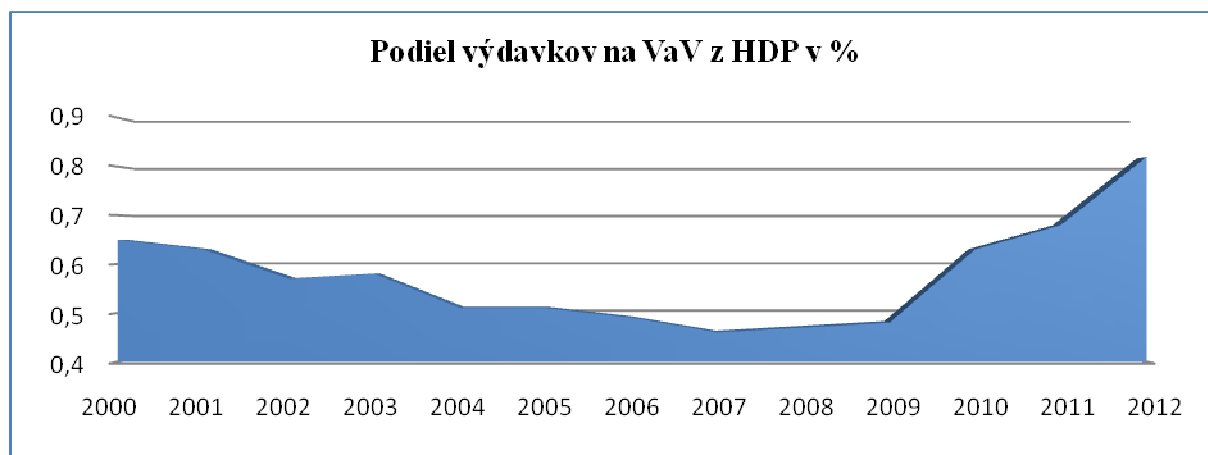
Graf č. 4: Vývoj výdavkov na VaV v SR v rokoch 2000 - 2012 (v tis. EUR)

Zdroj: Štatistický úrad SR

Výška výdavkov na VaV v roku 2012 dosiahla najvyššiu úroveň v rámci sledovaného obdobia, a to v absolútnom i relatívnom vyjadrení, t. j. ako podiel z hrubého domáceho produktu v bežných cenách (ďalej len „HDP b. c.“). V roku 2012 predstavovali celkové výdavky na VaV v SR 585 225 tis. EUR, teda o 116 786 tis. EUR viac ako v roku 2011, čo je nárast o 24,93% a predstavujú 0,82% HDP b. c. oproti 0,68% HDP v b. c. v roku 2011.

Graf č. 5: Vývoj podielu celkových výdavkov na VaV z HDP b. c. v r. 2000 - 2012

Zdroj: Štatistický úrad SR

Porovnanie jednotlivých krajov SR

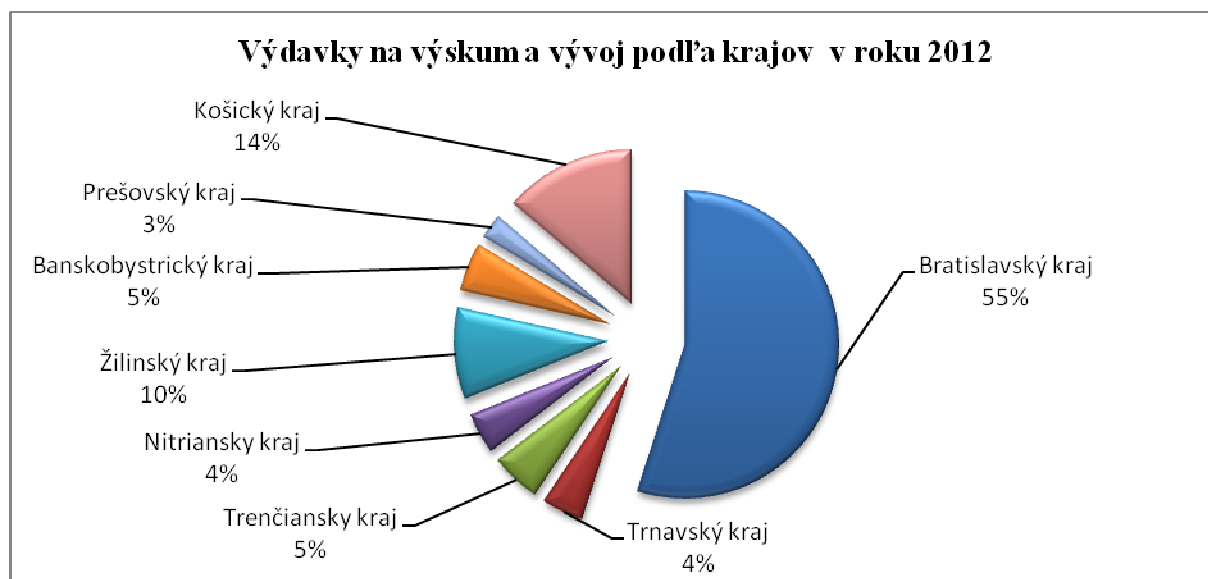
V nasledujúcej tabuľke uvádzame prehľad celkových výdavkov na VaV podľa územného členenia SR.

Tabuľka č. 3 Celkové výdavky na VaV v rámci krajov SR v r. 2009 – 2012 v tis. EUR

	2009	2010	2011	2012
Podiel výdavkov na VaV z HDP v %	0,48	0,63	0,68	0,82
Výdavky na VaV spolu	302 994	416 369	468 439	585 225
Bratislavský kraj	156 016	208 160	242 739	321 889
Trnavský kraj	13 128	27 996	33 565	25 515
Trenčiansky kraj	41 426	47 520	26 742	30 805
Nitriansky kraj	13 888	18 776	21 298	25 210
Žilinský kraj	19 893	31 044	42 191	56 113
Banskobystrický kraj	18 370	18 776	26 320	29 870
Prešovský kraj	11 230	11 589	13 345	15 494
Košický kraj	29 044	52 508	62 239	80 330

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf č. 6 Podiel celkových výdavkov na VaV v rámci krajov SR v roku 2012

Zdroj: Štatistický úrad SR

Porovnanie so zahraničím

VaV v SR je z hľadiska objemu celkových finančných prostriedkov poddimenzovaný. Na VaV v SR sa celkovo (0,68% HDP b. c. v roku 2011) poskytuje nižší objem výdavkov v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ (priemer EÚ-27 bol 2,03% HDP b. c. v roku 2011). V roku 2012 vzrástol objem výdavkov na VaV na úroveň 0,82% HDP b. c., avšak výdavky jednotlivých členských krajín EÚ bude možné vyhodnotiť až v 4. štvrtroku 2013. Na základe údajov z roku 2011, v porovnaní s jednotlivými členskými štátmi EÚ, sú celkové výdavky na VaV v SR jedny z najnižších. Nižší relatívny objem výdavkov na VaV ako SR vynakladalo z členských krajín EÚ v roku 2011 Bulharsko (0,57%), Cyprus (0,48%) a Rumunsko (0,48%).

V rámci EÚ v roku 2011 výrazne vyšší percentuálny podiel výdavkov na VaV z HDP b. c. než je priemer EÚ vynaložilo Fínsko (3,78%), Švédsko (3,37%), Dánsko (3,09%), Nemecko (2,84%), Rakúsko (2,75%), Slovinsko (2,47%), Estónsko (2,38%) a Francúzsko (2,25%).

5.3. Systém podpory projektov VV činnosti financovanej zo zahraničných zdrojov na verejných vysokých školách

Otvorená verejná výzva na predkladanie žiadostí o dofinancovanie projektov 7. RP

APVV vyhlásila dňa 20.08.2012 otvorenú verejnú výzvu na podávanie žiadostí o dofinancovanie podporených projektov 7. RP. Cieľom uvedenej výzvy je podporiť aktívnu účasť slovenských špičkových pracovníkov a kolektívov VaV v 7. RP prostredníctvom dofinancovania nákladov potrebných na realizáciu projektov 7. RP, ktoré získali finančnú podporu od EÚ. V roku 2012 bolo dofinancované riešenie 49 projektov 7. RP prostriedkami ŠR vo výške 978 204 EUR.

Plánovanie finančných prostriedkov na jednotlivé roky na grantovú schému dofinancovania projektov 7. RP (ďalej len „GS DO 7. RP“) vychádza z prehľadu o projektoch, ktoré boli podporené na úrovni EÚ a zo skúseností a údajov za predošlé roky (počet žiadostí, schválená

výška finančných prostriedkov na úrovni EÚ a oprávnené náklady na základe podmienok zverejnených vo výzve), pričom limitujúcim faktorom pre APVV je schválený rozpočet na daný rok. GS DO 7. RP je nastavená ako otvorená výzva¹¹ a jej podmienky umožňujú priebežné podávanie a schvaľovanie žiadostí tak, aby bolo vyhovené všetkým oprávneným žiadostiam, či už v roku, kedy bola žiadosť podaná alebo v nasledujúcom roku. Na základe takto nastavených pravidiel GS DO 7. RP, APVV doposiaľ vyhoveľa všetkým oprávneným žiadostiam v oprávnenej výške.

APVV zamietla žiadosti len z dôvodu nedodržania technických a formálnych podmienok, o čom boli predkladatelia oficiálne informovaní, pričom pri opätovnom predložení žiadosti pri dodržaní všetkých podmienok bolo ich žiadosti vyhovené. Pri poskytovaní prostriedkov vo všeobecnosti platí zásada, že celková suma finančných prostriedkov poskytnutých agentúrou nesmie prekročiť 25 % oprávnených výdavkov pre slovenského partnera uznaných Komisiou.

Projektovú agendu GS DO 7. RP majú v kompetencii 4 zamestnanci sekcie vedy a techniky MŠVVaŠ SR a 1 manažérka projektov. GS DO 7. RP je v kompetencii vedúcej Oddelenia medzinárodných programov a vedúcej Odboru programov APVV.

Tabuľka č. 4 Prehľad poskytnutých finančných prostriedkov na dofinancovanie projektov 7. RP v EUR

GS DO 7. RP	2009	2010	2011	2012	Spolu
Poskytnutá výška finančných prostriedkov	388 533	807 000	719 267	978 204	2 893 004
Počet schválených žiadostí	20	35	37	49	141

Zdroj: APVV

Podpora prípravy projektov 7.RP na roky 2007 – 2013

Hlavným cieľom programu podpory prípravy projektov 7. RP (ďalej len „PPP 7. RP“) je zvýšiť účasť slovenských subjektov v 7. RP predovšetkým prostredníctvom podpory aktívnej účasti slovenských špičkových pracovníkov VaV na koordinácii projektov 7.RP. V roku 2011 bolo podporených 24 žiadostí o refundáciu nákladov na prípravu projektov 7. RP zo štátneho rozpočtu vo výške 80 769 EUR¹²). Posledná výzva bola zverejnená v roku 2011, následne už finančná podpora na prípravu projektov nebola realizovaná.

Podpora medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce

Podpora MŠVVaŠ SR v rámci bilaterálnej vedecko-technickej spolupráce prostredníctvom APVV vyplynula z dvojstrannej spolupráce Slovenska s krajinami, s ktorými SR uzatvorila medzivládne dohody o spolupráci v oblasti vedy a techniky. Podpora sa týka výlučne nákladov na mobilitu osôb (pobytové, cestovné náklady a náklady na ubytovanie). MŠVVaŠ SR prostredníctvom APVV v roku 2011 podporila 202 projektov v celkovej výške 433 408 EUR.

¹¹ <http://www.apvv.sk/grantove-schemy/multilaterálne-vyzvy/vyzvy-do7rp/do7rp-2012>

¹²) Výzva PPP 7.RP bola ukončená v roku 2010, ale časť podaných žiadostí bolo hodnotených a financovaných až v roku 2011.

APVV taktiež podporila aktivity Európskej nadácie pre vedu. Ide o združenie organizácií VaV a agentúr podporujúcich VaV, ktoré svojimi aktivitami podporuje spoluprácu v oblasti základného výskumu na európskej úrovni. APVV podporila v roku 2011 prostredníctvom svojich výziev projekty „Research Networking Programmes“ (RNP) a projekty „European Collaboration Research“ (EUROCORES). Celkovo APVV podporila 12 projektov ENV v celkovej výške 154 851 EUR.

5.4. Prehľad úspešnosti vybraných fakúlt verejných vysokých škôl

Kontroly NKÚ SR zistili, že v rámci obdobia rokov 2009 – 2012 získalo 19 vybraných fakúlt celkom 9 380 475,18 EUR zo zahraničných zdrojov na riešenie 110 projektov zameraných na VV činnosť. Celkový objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre vybrané fakulty na celé obdobie riešenia predstavoval 14 892 011,84 EUR.

Hodnotenie vybraných fakúlt verejných vysokých škôl podľa objemu získaných finančných prostriedkov v rokoch 2009 - 2012

Na základe predložených prehľadov projektov fakultami možno vyhodnotiť ako najúspešnejšiu Materiálovotechnologickú fakultu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (ďalej len „STUBA“), ktorá získala finančné prostriedky vo výške 4 026 172,21 EUR. Celkový objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre fakultu na celé obdobie riešenia predstavoval 4 043 101,58 EUR. Nasledovala Ekonomická fakulta Technickej univerzity v Košiciach (ďalej len „TUKE“), ktorá získala finančné prostriedky vo výške 2 037 257,14 EUR. Celkový objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre fakultu na celé obdobie riešenia predstavoval 3 899 036,06 EUR. Treťou najúspešnejšou fakultou bola Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „UK“), ktorá získala finančné prostriedky vo výške 1 015 059,10 EUR. Celkový objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre fakultu na celé obdobie riešenia predstavoval 2 906 904,74 EUR.

Hodnotenie vybraných fakúlt verejných vysokých škôl podľa počtu schválených projektov v rokoch 2009 - 2012

Nakoľko objem získaných finančných prostriedkov fakultami môže byť v závislosti od typu projektu variabilný, výkonnosť fakúlt možno vyhodnotiť aj z hľadiska úspešnosti fakulty v počte schválených projektov. Z celkového počtu 110 schválených projektov získala Filozofická fakulta UK celkovo 27 projektov, Ekonomická fakulta TUKE 16 projektov a Prírodovedecká fakulta UK 16 projektov.

Hodnotenie vybraných fakúlt verejných vysokých škôl podľa jednotlivých skupín vedných odborov

Poľnohospodárske vedy (AGRO) – poľnohospodárstvo, lesníctvo, veterinárna medicína a príbuzne zamerané odbory:

Lesnícka fakulta Technickej univerzity vo Zvolene (ďalej len „TUZVO“) - získala v období 2009 – 2012 sumu 163 346,48 EUR, celkovo 460 910 EUR v rámci 5 projektov;

Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie - získala v období rokov 2009 – 2012 sumu 14 632,53 EUR, celkovo 34 400 EUR v rámci 4 projektov;

Fakulta biotechnológie a potravinárstva Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (ďalej len „SPU“) - získala v období 2009 – 2012 sumu 10 000 EUR, celkovo 15 000 EUR v rámci 1 projektu.

Technické vedy (TECH) – stavebné inžinierstvo, elektroinžinierstvo, informatika, elektronika, strojárstvo a iné technické odbory:

Materiálovotechnologická fakulta STUBA - získala v období rokov 2009 – 2012 sumu 4 026 172,21 EUR, celkom 4 043 101,58 EUR v rámci 6 projektov;

Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STUBA - získala v období 2009 – 2012 sumu 662 827 EUR, celkovo 1 278 079 EUR v rámci 7 projektov;

Fakulta výrobných technológií TUKE - získala v období 2009 – 2012 sumu 109 443,28 EUR, celkovo 238 814,45 EUR v rámci 3 projektov;

Strojnícka fakulta STUBA - získala v období 2009 – 2012 sumu 104 224,77 EUR, celkovo 282 571,02 EUR v rámci 5 projektov;

Fakulta priemyselných technológií Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne (ďalej len „TNUAD“) - nezískala v období 2009 – 2012 žiadne finančné prostriedky zo zahraničných grantov.

Prírodné vedy (PRIR) – matematika, fyzikálne, chemické a biologické vedy a vedy o zemi a životnom prostredí:

Prírodovedecká fakulta UK - získala v období 2009 – 2012 sumu 1 015 059,10 EUR, celkovo 2 906 904,74 EUR v rámci 16 projektov;

Fakulta humanitných vied Žilinskej univerzity v Žiline (ďalej len „ŽU“) - získala v období 2009 – 2012 sumu 1 234,76 EUR, celkovo 1 234,76 EUR v rámci 1 projektu;

Fakulta prírodných vied Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (ďalej len „UCM“) - nezískala v období 2009 – 2012 žiadne finančné prostriedky zo zahraničných grantov.

Ekonomické vedy (EKONOM) – ekonomické fakulty:

Ekonomická fakulta TUKE - získala v období 2009 – 2012 sumu 2 037 257,14 EUR, celkovo 3 899 036,06 EUR v rámci 16 projektov;

Fakulta ekonómie a manažmentu SPU - získala v období 2009 – 2012 sumu 278 565 EUR, celkovo 441 921 EUR v rámci 5 projektov;

Fakulta manažmentu UK - získala v období 2009 – 2012 sumu 225 375,91 EUR, celkovo 365 448 EUR v rámci 3 projektov;

Národohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave (ďalej len „EUBA“) - získala v období 2009 – 2012 sumu 106 121 EUR, celkovo 159 307 EUR v rámci 3 projektov;

Fakulta podnikového manažmentu EUBA - získala v období 2009 – 2012 sumu 13 985 EUR, celkovo 13 985 EUR v rámci 4 projektov;

Obchodná fakulta EUBA - v období 2009 – 2012 nezískala žiadne finančné prostriedky zo zahraničných grantov, za celé obdobie získala 66 300 EUR v rámci 2 projektov.

Filozofické vedy (FILOZOF) – filozofia, história, jazyky, literatúra a iné príbuzne zamerané odbory:

Filozofická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku (ďalej len „KU“) - získala v období 2009 – 2012 sumu 563 536 EUR, celkovo 636 304,23 EUR v rámci 27 projektov;

Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (ďalej len „PU“) - získala v období 2009 – 2012 sumu 48 695 EUR, celkovo 48 695 EUR v rámci 2 projektov.

Hodnotenie podľa veľkosti fakulty na základe objemu získaných finančných prostriedkov zo zahraničia

Hodnotenie úspešnosti získavania finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov na základe veľkosti fakulty bolo nastavené podľa kritérií, ktoré zohľadňovali počet študentov a skupinu vedných odborov. Následne boli fakulty rozdelené do troch základných skupín: veľké, stredné a malé¹³.

Veľké fakulty:

Materiálovotechnologická fakulta STU
Prírodovedecká fakulta UK
Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU

Stredné fakulty:

Filozofická fakulta KU
Fakulta manažmentu UK
Fakulta výrobných technológií TUKE

Malé fakulty:

Ekonomická fakulta TUKE
Lesnícka fakulta TUZVO
Fakulta humanitných vied ŽU

Z dôvodu vyhodnotenia jednotných údajov boli finančné prostriedky prijaté verejnou vysokou školou/ fakultou v inej mene ako euro prepočítané denným výmenným kurzom NBS, platným ku dňu podpisu zmluvy oboma stranami.

Projekty rámcových programov

Slovenské výskumné tímy mali síce možnosť sa zapájať už do 5. a 6. RP, avšak 7. RP pre výskum, technologický vývoj a demonštračné činnosti je prvým, v ktorom sa SR zúčastňuje od začiatku ako členská krajina EÚ so všetkými právami a povinnosťami.

Celkovo NKÚ SR zaznamenal pri 19 vybraných fakultách účasť v 64 projektových žiadostiach zo 6. a 7. RP, čo predstavuje 58,18% z celkového počtu všetkých projektov VV činnosti financovaných zo zahraničných zdrojov (110). Celková participácia fakúlt v riešených projektoch 6. a 7. RP v rokoch 2009 - 2012 je na úrovni 4 227 740,89 EUR a celkový objem finančných prostriedkov zo 6. a 7. RP pre vysoké školy na celé obdobie riešenia predstavuje 9 023 349,05 EUR.

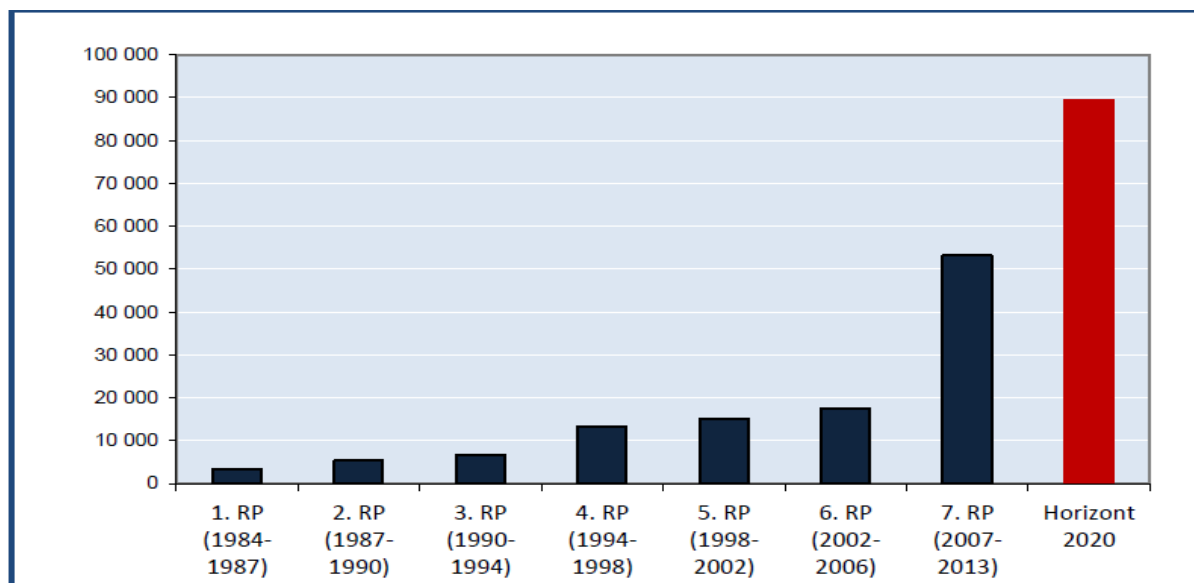
Na základe Analýzy účasti SR v 7. RP pre výskum, technologický vývoj a demonštračné aktivity a v programe EURATOM, vypracovanou Slovenskou organizáciou pre výskumné a vývojové aktivity, najúspešnejšou slovenskou organizáciou zapojenou do 7. RP je SAV s 67 účasťami a 10,28 mil. EUR príspevkom Komisie. TUKE získala 4,23 mil. EUR v 18 projektoch a UK 3,62 mil. EUR za 24 účasť.

Najaktívnejšími krajinami z pohľadu účasť v konzorciách uchádzajúcich sa o projekty v 7. RP sú už tradične veľké európske krajiny Nemecko, Veľká Británia, Taliansko, Francúzsko a

¹³ NKÚ SR zadefinoval kritéria pre rozdelenie do skupín podľa počtu študentov a vedných odborov.

Španielsko (každá z nich požadovala viac ako 10 mld. EUR a má viac ako 30 000 účastí v žiadostiach).

Graf č. 7 Vývoj rozpočtu rámcových programov

Zdroj: Slovenská organizácia pre výskumné a vývojové aktivity

Záver:

Na základe predloženej dokumentácie a vykonaných rozhovorov, NKÚ SR vyhodnotil úspešnosť 19 fakúlt verejných vysokých škôl pri získavaní finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov. V rámci obdobia rokov 2009 – 2012 získalo 19 vybraných fakúlt celkovo 9 380 475,18 EUR zo zahraničných grantov na riešenie 110 projektov zameraných na VV činnosť. Celkový objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre verejné vysoké školy na celé obdobie riešenia predstavoval 14 892 011,84 EUR. Celkovo sme zaznamenali pri 19 vybraných fakultách účasť v 64 projektových žiadostiach rámcových programov. Celková participácia verejných vysokých škôl v riešených projektoch 6. a 7. RP v rokoch 2009 - 2012 je na úrovni 4 227 740,89 EUR a celkový objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre vysoké školy na celé obdobie riešenia predstavuje 9 023 349,05 EUR.

Protokol o výsledku kontroly vypracovali dňa:

16.07.2013

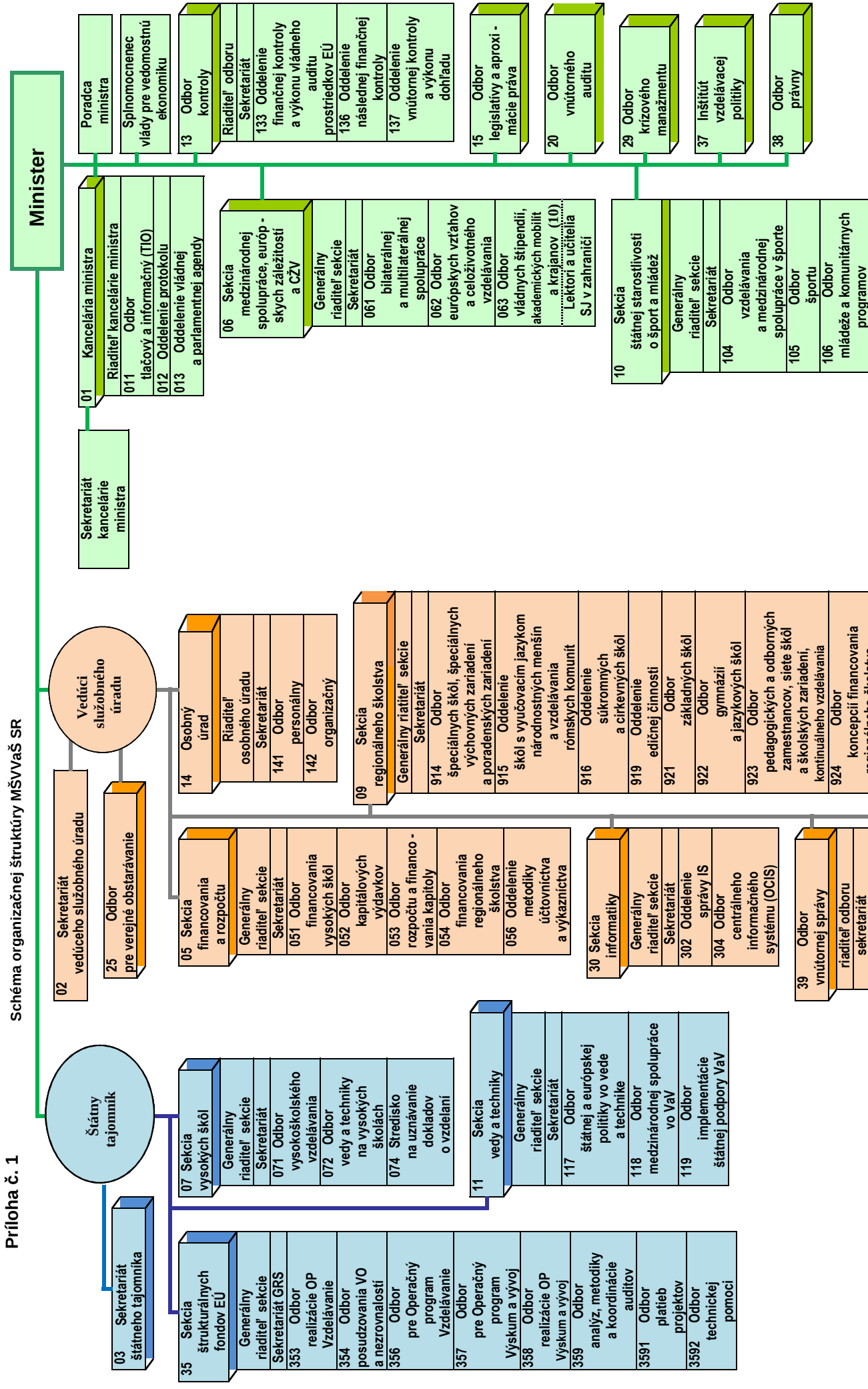
Ing. Jaroslav Hirjak
vedúci kontrolnej skupiny

Ing. Tomáš Honza
člen kontrolnej skupiny

S obsahom protokolu o výsledku kontroly bol oboznámený dňa: 30.07.2013

Doc. PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc.
minister školstva, vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky

.

Príloha č. 2: Prehľad prijatých finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov v rokoch 2009 - 2012

V EUR

Verejná vysoká škola	Fakulta	Skratka	Počet projektov	Objem finančných prostriedkov prijatých vysokou školou na jej účet v roku 2009	Objem finančných prostriedkov prijatých vysokou školou na jej účet v roku 2010	Objem finančných prostriedkov prijatých vysokou školou na jej účet v roku 2011	Objem finančných prostriedkov prijatých vysokou školou na jej účet v roku 2012	Objem finančných prostriedkov prijatých vysokou školou na jej účet v rokoch 2009 - 2012	Objem finančných prostriedkov zo zahraničia pre vysokú školu na celé obdobie riešenia
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA	Materiálovotechnická fakulta STU	MTF STU	6	18 979,00	2 711 189,00	1 269 004,21	27 000,00	4 026 172,21	4 043 101,58
TECHNICKÁ UNIVERZITA KOŠICE	Ekonomická fakulta TU	EF TUKE	16	667 566,83	458 256,15	565 438,17	345 995,99	2 037 257,14	3 899 036,06
UNIVERZITA KOMenskÉHO	Prírodovedecká fakulta UK	PrFv UK	16	238 929,16	365 061,66	268 404,71	142 663,57	1 015 059,10	2 906 904,74
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA	Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU	FCHPT STU	7	86 366,00	209 616,00	305 023,00	61 822,00	662 827,00	1 278 079,00
KATolíCKA UNIVERZITA	Filozofická fakulta KU	FfF KU	27	77 500,00	108 300,00	222 618,00	155 118,00	563 536,00	636 304,23
TECHNICKÁ UNIVERZITA ZVOLEN	Lesnícka fakulta TU	LF TUZVO	5	27 031,00	4 980,00	128 643,76	2 691,72	163 346,48	460 910,00
SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA	Fakulta ekonomie a manažmentu SPU	FEM SPU	5	58 320,00	118 345,00	33 205,00	68 695,00	278 565,00	441 921,00
UNIVERZITA KOMenskÉHO	Fakulta manažmentu UK	FM UK	3	-	50 700,00	-	174 675,91	225 375,91	365 448,00
SLOVENSKÁ TECHNICKÁ UNIVERZITA	Strojnícka fakulta STU	SjF STU	5	1 600,00	10 427,53	92 197,24	-	104 224,77	282 571,02
TECHNICKÁ UNIVERZITA KOŠICE	Fakulta výrobných technológií TU	FVT TUKE	3	-	555,04	34 085,11	74 803,13	109 443,28	238 814,45
EKONOMICKÁ UNIVERZITA	Národohospodárska fakulta EU	NHF EU	3	34 743,00	13 910,00	8 583,00	48 885,00	106 121,00	159 307,00
EKONOMICKÁ UNIVERZITA	Obchodná fakulta EU	OF EU	2	-	-	-	-	-	66 300,00
PREŠOVSKÁ UNIVERZITA	Fakulta humanitných. a prírodných vied PU	FHPriV PU	2	-	36 014,00	-	12 681,00	48 695,00	48 695,00
UNIVERZITA VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA A FARMÁCIE		UVL	4	9 770,00	1 260,16	3 602,37	-	14 632,53	34 400,00
SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA	Fakulta biotechnológie, a potravinárska SPU	FBP SPU	1	5 000,00	5 000,00	-	-	10 000,00	15 000,00
EKONOMICKÁ UNIVERZITA	Fakulta podnikového manažmentu EU	FPM EU	4	1 420,00	2 689,00	6 846,00	3 030,00	13 985,00	13 985,00
ŽILinská UNIVERZITA	Fakulta humanitných vied ŽU	FHPriV ŽU	1	-	-	-	1 234,76	1 234,76	1 234,76
TREŇCIANSKA UNIVERZITA ALEXANDRA DUBČEKA	Fakulta priemyselných technológií TrTUAD	FPT TUAD	0	-	-	-	-	-	-
UNIVERZITA sv. CYRILA A METODA	Fakulta prírodných vied UCM	FHPriV UCM	0	-	-	-	-	-	-
SPOLU			110	1 227 224,99	4 096 303,54	2 937 650,57	1 119 296,08	9 380 475,18	14 892 011,84

